MUSEUMSMAGASINET 5

MEDDELELSER FRA DANMARKS MUSEER

OKTOBER 1978

06.1 administration

Forslag til

Finanslov for finansåret 1979

3. Museer.

3.01. Nationalmuseet og rigsantikvarembedet.

Rigsantikvarembedet er statens centralorgan for kulturmuseale og antikvariske aktiviteter. Rigsantikvaren er således formand for Nationalmuseets direktion, Fortidsmiderådet og Det særlige Bygningssyn og ansvarlig for administrationen af vragloven (L 203 1963) og danefælovgivningen (Danske Lov 5-9-3 m.v.). Nationalmuseet (indtil 1893: Oldnordisk Museum), stiftet den 22. maj 1807 har til opgave at indsamle, bevare, udforske og formidle kendskab til sådanne genstande og data, som tjener til at belyse den menneskelige kulturs historie fra dens oprindelse til vor tid. Museets samlinger skal danne grundlag for forskningen inden for en række kulturhistoriske discipliner, såsom arkæologi, etnografi, etnologi og numismatik, ligesom de skal være til rådighed for anden almen kulturhistorisk oplysningsvirksomhed.

Nationalmuseet og de af staten godkendte kulturhistoriske museer skal inden for deres fælles arbejdsområde samarbejde om indsamling og undersøgelse. Nationalmuseet skal endvidere i det omfang, hvori det er foreneligt med dets øvrige virksomhed, yde de godkendte kulturhistoriske museer fornøden konserveringsmæssig og anden museumsfaglig bistand samt være til rådighed for fredningsstyrelsen med hensyn til dennes administraion af fredningslovgivningen. Nationalmuseet er med henblik på varetagelsen af ovenn evnte opgaver repræsenteret i Statens museumsnævn og i Fortidsminderådet (L 304 1976) samt i et udvalg, der varetager samarbejdet mellem Nationalmuseet og de godkendte kulturhistoriske museer i Grønland (Anordning nr. 644 af 20/12 1976 om ikrafttrædelse for Grønland af lov om statstilskud m. v. til museer).

Nationalmuseet bistår rigsantikvaren i hans administration af vragloven og danefæbestemmelserne samt yder kirkeministeriet konsultativ bistand i henhold til lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde (LB 455 1947).

Nationalmuseets organisation er fastsat i kulturministeriets cirkulære af 18. december 1974, der er optaget til revision ved udløbet af finansåret 1977–78.Museet er opdelt i en række afdelinger, mellem hvilke museets driftsmidler er fordelt på følgende måde:

06.1 administration

Bevillingerne til museet

Det er meget trist, at forholdene på Nationalmuseet er blevet så dårlige på grund af manglende økonomiske bevillinger, at den dygtige Erik Kjersgaard ser sig nødsaget til at forlade museet. Vi kan simpelt hen ikke være bekendt at lade dette dejlige museum forfalde, som med rette kunne være nationens stolthed. Det er dog besynderligt, at der ikke ville kunne bevilges de nødvendige penge til blandt andet konserveringsarbejde, som det er nu bliver tingene jo ødelagte. Man kunne for eksempel fra det offentliges side for en gangs skyld spare på tilskud til blasfemiske film og alskens mærkværdige »eksperimenter«. Da der er stor interesse i vide kredse i befolkningen for vore museers bevarelse. bør man i hvert fald omgående oprette en »Museumsdag« med landsindsamling, eventuelt som en slags lykke-lotto.

E. Palmdorf
Strandvejen 276 A
2920 Charlottenlund

Berlingske Tidende d. 23. april 1978

06.1 administration

Staten har svigtet

Der skal udarbejdes en museumsplan

Museumsverdenens problemer er egentlig de samme som andre offentlige institutioners, mener formanden for Statens Museumsnævn Else-Marie Boyhus fra Lolland-Falsters Stiftsmuseum.

– De sidste 10 år er provinsmuseerne blevet stærkt udbyggede, og jeg synes decentraliseringen er et gode, men man har forsømt toppen af kransekagen, fordi staten har svigtet sit »eget« museum, Nationalmuseet. Vi kan klare mere i provinsen end før, men vi kan ikke klare de mere specielle opgaver, som Nationalmuseet skal tage sig af. Man kan sige at Nationalmuseet er vort rigshospital.

En af museumsverdenens problemer i dag er konserveringssektoren, som man har forsømt at udbygge i tide. Else-Marie Boyhus betegner situationen her som en katastrofe, selv om man nu har fået den længe planlagte formaliserede uddannelse på Kunstakademiet. Der er mere brug for konservatorerne end nogensinde. Det skyldes foruden miljøforureningen også de såkaldte nødudgravninger: Ifølge Naturfredningsloven har en bygherre pligt til at standse sin udgravning, hvis der findes førtidsminder i jorden, og de senere års store anlægsarbejder har betydet ekstraarbejde for museumsfolkene. Selvfølgelig synes de at lovbestemmelsen er udmærket, men man må blot gøre sig klart at der kræves et stykke arbejde bagefter i form af bestemmelse, registrering, konservering og opbevaring.

Disse udgravninger efter naturfredningsloven hører under Miljøministeriet, og her ligger endnu en misere, mener Else-Marie Boyhus. For på den måde er bevillingerne blevet delt mellem to ministerier og det giver, som hun udtrykker det, ikke så lidt bøvl. Det er en ulykke at man fik nødudgravningerne udskilt.

For øjeblikket er Statens Museumsnævn i gang med at forberede en landsomfattende museumsplan, der gerne skulle udmønte sig i en stigende specialisering indenfor hvert amt. Man har indset at hvert museum ikke kan klare alt, og ved at ændre byrdefordelingen håber man at kunne udnytte resourcerne bedre.

– Lige nu gælder det om at få et overblik, om at få stillet diagnosen, selv om vi jo nok ved noget om, hvor skoen trykker. Den ekspertice som danske museumsfolk har oparbejdet er ved at forfalde, og vor kulturelle arv er ved at smuldre bort, siger formanden for Statens Museumsnævn.

Kristeligt Dagblad, 11. maj 1978

Fotografiet viser Johannes Brønd-
◀ *sted i Borremose Sommeren 1939*

39.3 Folkeliv
06.6 Nationalmuseet

Brede-udstillingen 1978:
DET FARLIGE LIV

Emnet for Nationalmuseets store folkelige udstilling er i dette år formidabelt stort, og i den henseende indebærer udstillingens undertitel »Sygdom, samfund og lægekunst« ingen hjælp til afgrænsning. Emnet er trods sit omfang velvalgt, det er tidløst, idet næppe nogen generation har manglet interesse for den legemlige tilværelse og de farer, der truer den.

Nationalmuseet har skabt en god tradition for sådanne store temaudstillinger og værktøjet i form af fortrolighed med atmosfæreskabende interiører og alskens AV-teknik er til stede.

Den, der første gang besøger udstillingen, stedes lidt i vildrede, fordi det ikke klart fremgår, hvilken rækkefølge rummene bør gennemvandres i. Ydermere er det første rum dunkelt, med sit centrale kludetræ. Stemmen fra mørket, der forklarer om træets funktion, optræder på uforudsigelige tidspunkter, således at mange besøgende må befinde sig på den anden side af dette rum, når de pludselig hører den manende stemme. En fotocelle, der igangsatte båndet, når den første person kom ind i rummet efter båndets færdigafspilning, ville have lettet tilegnelsen af det første rum. At gennemgangen af de enkelte lokaler ikke er ligegyldig ses af den klare kronologi, der er lagt til grund for den medicinsk-historiske del af udstillingen.

Blandt de udstillingsmæssige påfund, der tilsammen ligesom danner det drivhjul, der bevæger de besøgende gennem udstillingen, er der både perler og mindre lykkelige påhit. Hippokrates, der pludselig blev levende ved en raffineret AV-projektion ned over gipshovedet, dannede en festlig optakt. Det var åbenbart, at mange besøgende ikke blot studsede, men også lyttede. Teknikken synes dog at være sårbar. Under én af gennemspilningerne standsede lægekunstens fader pludselig i en sætning, og lyset gik ud, hvilket havde samme virkning som en udbrændt stjernekaster en barndoms nytårsaften.

Gadebilledet fra det gamle København virkede imponerende og gav mere end mange pegefingre et indtryk af sammenhængen mellem livsvilkår og sygdomsforekomst. Men også montrerne, det mere traditionelle museumsredskab, virker mange steder særdeles hensigtsmæssige, især i den historiske afdeling.

Udstillingens tekster, der bærer de mere direkte budskaber, er af meget inegal kvalitet. Det blev især galt, når man bevægede sig op i tiden. Man kunne således lige kapere udtalelsen under overskriften »Bartskærernes opdagelse«, at »tidens politik er præget af utilregnelige fyrster og politikere. De var forgiftet af kviksølv og ødelagt af gentagne angreb af syfilis«. Når man nu ved, hvor svært det er over blot korte historiske distancer at stille diagnoser, endsige måle sygdommes faktiske hyppighed, er det lidt af en flot mundfuld, men det blev værre. Når det f.eks. under rubrikken »Det evige liv« siges: »Kan man ikke leve, kan man undgå at dø. Den grænseløse teknik forringer vore liv, men forhindrer os i at dø. At forhindre døden er det store mål, som vi bruger alle vore ressourcer på. Alt for én nyretransplantation – intet for at spare slid på en million anonyme nyrer. (Her sætter man let hen over det betydelige arbejde, der er gjort for at forebygge nyresygdomme ved påvisning af smertestillende midlers nyreskadelige effekt, etc.) I vort samfund er det ikke de rige og mægtige, der holdes i live uden hjerne, åndedræt, hjerteslag, nyrefunktion, som får skiftet blod, bliver transfunderet og dialyseret og intuberet. Bor man geografisk rigtigt, bliver man opdaget i tide, så får man del i den evige udødelighed i det medicinske univers«. Trods mange gennemlæsninger er det ikke lykkedes anmelderen at forstå, hvad den anonyme tekstforfatter har ment med dette budskab. Det er uundgåeligt ikke at skære igennem og karakterisere teksten som velklingende nonsens.

Flere af de anvendte grafiske afbildninger, f.eks. den, der under overskriften »Der er langt igen« viser det gennemsnitlige antal påvirkninger i relation til forskellige fagforbund, hvor påvirkninger omfatter støj, gift, stank, kulde, træk, varme, etc., er ikke mulig at tyde i en museumssammenhæng. Man mærker nok hensigten, men bliver samtidig forstemt over den uklare dokumentation.

To steder på udstillingen kan man sætte sig til rette og overvære film eller båndindtalte foredrag med ledsagende diapositiver. Erik Kjersgaard's omtale af de hellige kilder, valfarterne og kildemarkederne er præget af hans store fortrolighed med sådanne præsentationer. Man føler sig i godt selskab og føler sig tryg ved den historiske autenticitet. Forevisningen ville dog have vundet ved en vis beskæring.

I det egentlige filmlokale så anmelderen »Alma fortæller« og en film om forhøjet blodtryk, med kom-

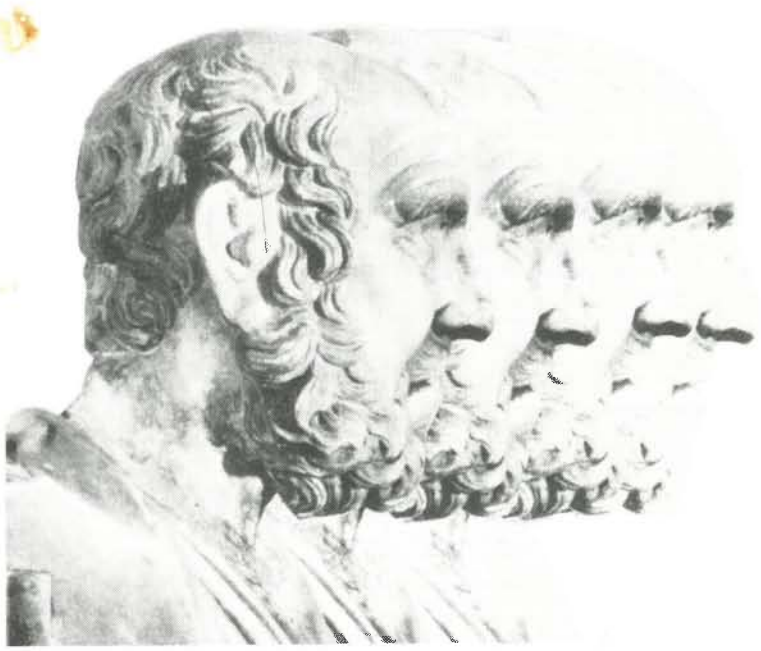

mentarer af Hjerteforeningen. Alma berettede på prægtigt fynsk om sin vej fra den sikre død af en alvorlig sygdom til fuld helbredelse ved en naturlæges hjælp. For en lægelig tilhører virkede fremstillingen meget énsidig, bortset fra dens folkloristiske kvaliteter. Hvad vil den uforberedte besøgende fornemme som dens budskab, at kræftsygdomme og andet alvorligt med fordel kan behandles af naturlæger? Bevares, det er et standpunkt, som også må respekteres i et land med væsentlige borgerlige friheder. På den anden side havde det været en fordel med, gerne flere, kommentarer til præsentationen. Den amerikanske film, med garniture ved den danske hjerteforening, var skåret over læsten »Tal med Deres læge« og virkede, som om den med forsæt skulle repræsentere den helt modsatte ende af den pædagogiske skala.

Om begge forestillinger gælder, at den lækre, men helt énvejs prægede kommunikation, som disse mekaniserede AV-fremstillinger vitterlig er, skaber et stort behov for mere gammeldags pædagogiske situationer, hvor en dialog, diskussion, uddybende kommentar, etc. er mulig. – Men det er jo vanskeligt at sætte i scene som det, der på nudansk hedder »live performance«. Måske er det dog muligt at tilføje bånd med kommentarer af forskellig observans.

Udstillingen er mærkeligt anonym. Det føles som et savn, at der i det mindste ikke i den trykte publikation, der kan købes på udstillingen, er mere konkrete henvisninger til, hvorfra de enkelte plancher, etc., stammer.

Udstillingens emnevalg virker meget skævt, når man kommer op i nutiden. Her er præsenteret de socialmedicinske problemstillinger, som er så stærkt fremme i tiden, medens de store sygdomme, der præger danske patienter i disse år, i hvert fald i hospitalsinstitutionerne, kun i meget ringe grad er berørt. Kræftsygdommene er beskedent omtalt (med noget, der ligner afbigt i form af en indsamlingskiste til Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse), hjerte-kredsløbssygdommene har fået deres film, men ikke meget mere, tobakken er behandlet på en enkelt planche som lidt i retning af et kulturhistorisk fænomen med et enkelt billede, der viser et tilfælde af lungecancer. Alkoholen, som for alle os, der arbejder i det danske sundhedsvæsen i disse år, er skyld i noget, der fortjener betegnelsen folkesygdomme, er fuldstændig stedmoderligt behandlet. Der er en malerisk fotostat af en »spritter«, og i afdelingen for sort undertøj en fuldstændig umotiveret ophængning af diverse flasker. Næppe mange besøgende bemærker den, og den synes ganske uden sammemhæng med den øvrige udstilling. Derimod er der en bred omtale af social- og arbejdsmedicin (og det er i sig selv ikke forkert, fejlen er, at emnevalget er så ubalanceret). Barsebäckværket er der naturligvis også. Man mangler egentlig kun lidt om EF og NATO for at samlingen af yndlingsaversioner og -tabuer er komplet.

Vurderet under ét har udstillingen mange kvaliteter, især på grund af dens sobre medicinsk-historiske afdeling. Det skæve emnevalg og de politiserende og til dels uforståelige tekster virker afgjort tyngende, hvis man da ikke hører til den frelste menighed, der anser størsteparten af menneskets sygdomme i dag for skabte af levevilkårene, endda under et særligt økonomisk system.

At beskæftige sig med folkeoplysning er både en vigtig og en alvorlig sag. At viderebringe videnskabelige vurderinger, hvad enten de er historiske eller lægevidenskabelige, til den interesserede almenhed stiller store krav ikke blot til viden og forberedelsestid, men også til videnskabelig redelighed. Bredeudstillingen 1978 har især på det nutidshistoriske område sådanne skønhedsfejl, at man nu og da føler Nationalmuseets troværdighed belastet af udstillingen. Og her nytter det ikke at bruge tidens to standardundskyldninger, mangel på bevillinger (det koster som bekendt intet eller meget lidt at redigere tekster grundigt), og den anden, at ufuldstændigheden og manglerne nærmest skulle være en dyd for debatskabende udstillinger eller indlæg.

Menneskets interesse for det farlige liv kunne inden for de givne rammer være stimuleret på mere sober vis, hvis udstillingen i højere grad havde understreget det medansvar, vi alle har for vort helbred, både indirekte og direkte.

Povl Riis
professor, overlæge dr. med.
Amtssygehuset, Herlev

Udklip af Aarhuus Stiftstidende 19. apr. 1978
06. / administrationen

Uroen breder sig på Nationalmuseet

Frihedsmuseet har kun 38.000 kr. til museumsarbejde om året og museet er ved at forfalde

Af Jan Frydensberg

Før sit møde med Folketingets Kulturudvalg står kulturminister Niels Matthiasen stejlt på, at han ikke finder nogen rimelig grund til at ændre på Nationalmuseets bestående økonomiske vilkår.

Samtidig har uroen for alvor bredt sig til alle museets afdelinger fra oplysningsafdelingen, hvis chef, Erik Kjersgaard for nylig opsagde sin stilling i protest mod en ødelæggende mangel på bevillinger, til Frihedsmuseet, som bogstavelig talt forfalder, fordi der end ikke er penge til almindelig vedligeholdelse af bygningerne.

Nationalmuseets 12. afdeling, Frihedsmuseet, må leve med et synkende gulv. Det blev påvist allerede i 1972, men en bevilling til at få udbedret skaden er blevet udskudt gang på gang. Senest er arbejdet udskudt til 1981. Frihedsmuseet blev sidste år besøgt af 206.000 gæster, og entreindtægten gik – som ved alle Nationalmuseets andre afdelinger – direkte i statskassen.

Frihedsmuseet skal, når udgifterne til lønninger er trukket fra, klare sig med en samlet bevilling på 38.000 kroner. Af disse penge skal bl.a. betales kontorhjælp, tjenesteydelser, rejser og vedligeholdelse af samlinger samt almindelig kontorindkøb.

Det samlede Nationalmuseum har i den nye finanslov fået tildelt 36.8 millioner kroner. Af disse penge går 27 millioner kroner til lønninger og godt en million kroner til skatter og afgifter på museets bygninger landet over.

Hvor forunderligt det end lyder har også de mange danefæ-fund sidste år tynget nationalmuseets budgetter. Der blev udbetalt dusører til finderne, og disse dusører har langt sprængt det samlede rådighedsbeløb til danefæ-godtgørelse.

fortsættes side 11

06.6 Nationalmuseet

Nationalmuseet – en institutionernes mangfoldighed

Da Nationalmuseet i 1957 fejrede sit 150 års jubilæum, karakteriserede museets direktør, Johannes Brøndsted, det som et hus med 8 søjler: 1. afdeling. 2. afdeling, Dansk Folkemuseum, Etnografisk samling, Antiksamlingen, Møntsamlingen, Frilandsmuseet og Naturvidenskabelig afdeling, hvoraf den sidstnævnte netop var nået at komme med i 1956. Skal billedet fastholdes, er der siden da kommet flere søjler eller stræbepiller til – enkelte af dem igen forsvundet –, så murene i det gamle hus næsten er skjult bag dem: Statens audiovisuelle samlinger (1943), Frihedsmuseet (1957), Fredningsafdelingen (1962), Oplysningsafdelingen (1963), Skibshistorisk laboratorium (1963), Molinologisk laboratorium, Tekstilhistorisk laboratorium, Epigrafisk laboratorium, Arkæo-botanisk laboratorium og Middelalder-arkæologisk laboratorium. Museets konserveringsvirksomhed, der længe var uhyre beskeden, opdeltes i 1957 i en afdeling for jordfundne og en for recente sager hvortil i 1969 yderligere kom en afdeling for farvekonservering.

Begyndelsen til Nationalmuseet gjordes i 1807 med oprettelsen af Oldnordisk museum. Da eksisterede endnu det kgl. Kunstkammer, hvis samlinger var væsentligt forøget med Ole Worms berømmelige museum og med hovedparten af genstandene fra kunstkammeret på Gottorp slot. Kunstkammerets brogede mangfoldighed måtte imidlertid nu vige for systematisk opbyggede samlinger. Begyndelsen var gjort i 1780 med udskillelsen af Mønt- og Medaillesamlingen, og kunstkammerets sidste chef, A.W. Hauch, besørgede i 1820erne den endelige afvikling med fordelingen af dets sager til de respektive samlinger.

Under Chr. Jürgensen Thomsens mangeårige ledelse (1816-65) af Oldnordisk museum, som var Nationalmuseets navn til 1892, fik han etableret andre samlinger som Etnografisk samling (1841) og Antiksamlingen (1851), der begge fik til huse i Prinsens Palæ, hvor Oldnordisk museum også rykkede ind 1854. Her levede de i en slags personalunion under Thomsen, og hertil flyttedes også Møntsamlingen to år efter hans død. Det inspektorat for de antikvariske mindesmærkers bevaring (oprettet 1847), der lededes af J.J.A. Worsaae, havde også til huse her, og Worsaae blev i huset som Thomsens efterfølger i de næste 20 år.

Efter Worsaaes død fik samlingerne i palæet i 1892 en ny ledelse ved to sideordnede direktører, en ordning der var i kraft til 1921, hvor museets ledelse blev underlagt een direktør bistået af et museumsråd af de enkelte afdelingers ledere. Museet var nu udvidet med en ny afdeling, Dansk Folkemuseum, oprettet 1885 som en selvejende institution, men 1920 administrativt indlemmet i Nationalmuseet, selv om det først efter museets nybygning i 30erne fik plads her. Dets bygningsafdeling, Frilandsmuseet, der 1901 var påbegyndt ved Sorgenfri, blev fra 1941 en selvstændig afdeling. Med folkemuseets indlemmelse dækkede Nationalmuseet nu hele den danske kulturhistorie fra oldtid til nutid.

Men Nationalmuseet er mangfoldigere end den mangehovede institution i Prinsens Palæ. I 1959 erhvervedes det gamle fabrikskompleks i Brede til udvidelse af det pånyt sprængfyldte Nationalmuseum, blot 20 år efter at dets mangeårige pladsproblemer var blevet løst i dets nye hus. Til Brede flyttedes i de nærmest følgende år hovedparten af Dansk Folkemuseum og konserveringsanstalten for recente sager samt den del af Nationalmuseets udstillingsaktivitet, der er blevet kendt som »Bredeudstillingerne«. Selv om ombygning og nyindretning af Bredekomplekset ingenlunde er ført til ende, har Nationalmuseet fortsat sine udvidelser i Mølleådalen med erhvervelse af Nymølle og Ørholm uden hidtil at have fundet økonomiske muligheder for at tage dem i brug.

Men Nationalmuseet er mere endnu. Ud over landet ligger en række historiske monumenter og sevædigheder, der også sorterer under museet som Kommandørgården på Rømø, museumsgården i Keldbylille på Møn, Nyborg slot, Gåsetårnet og vikingeborgene ved Trelleborg og Fyrkat for blot at nævne enkelte af dem.

Da C. J. Thomsen i 1816 overtog ledelsen af Oldnordisk museum, bestod samlingen af ca. 1000 numre, der ved hans død var vokset til ca. 22.000, og tilsvarende var f.eks. den etnografiske samling blevet seksdoblet. Siden da er samlingerne ustandseligt øget og øges stadig. Til at tage vare på dette kæmpemæssige materiale har der været mange mennesker ud over de få nævnte. Thomsen kunne hævde at have haft ethvert stykke »ikke een, men mange gange i hænderne«, og grundlæggeren af Dansk Folkemuseum kunne hævde det samme for sin samling. Men uden hjælpere gik det ikke. Længe var Nationalmuseets stab dog beskeden. Holder vi os blot til de videnskabelige medarbejdere, udgjorde de ved indførelsen af den nye ledelsesstruktur i 1892 ialt 8.

Væksten i opgaver og omfang kan illustreres ved, at den tilsvarende stab i 1958, det år hvor lovgivningen skabte vækstmuligheder for lokalmuseerne, var på 36. Ved lokalmuseerne var da ansat 9 fagligt uddannede. Væksten ved Nationalmuseet slutter ikke her, men den holder ikke trit med udviklingen ved de kulturhistoriske lokalmuseer. 1978 er den videnskabelige stab ved Nationalmuseet på 60 (+ 5 nedfrosne), men ved de kulturhistoriske lokal- og specialmuseer har væksten været endnu stærkere, idet tallet er oppe på 72. Det giver stof til eftertanke om fordelingen af arbejdsopgaver museerne imellem, for i virkeligheden er Nationalmuseets muligheder mindre end tallet viser. Ti stillinger ved antiksamlingen og etnografisk samling skal trækkes fra, for tidligere deltog personalet her i udgravninger og besigtigelser i Danmark, men ikke nu mere, efter at specialiseringen er kommet i højsædet.

Holger Rasmussen
NM 3. afdeling,
Dansk Folkemuseum

■

06.6 Nationalmuseet
06.1 organisation

NATIONALMUSEETS OPGAVE OG OPGAVER

Det samarbejde mellem alle landets kulturmuseer, som den seneste museumslovgivning forudsætter og foreskriver (Lov nr. 304 1976) lader unægtelig vente på sig. Loven selv har vel sin del af ansvaret, thi dels opgav man undervejs at præmiere samarbejdsbestræbelser, dels afstod man på forhånd fra at sanere den institutionsjungle, som museumsverdenen, dens institutioner og organisationer, efterhånden repræsenterer. Man nøjedes med at afstikke nogle stier igennem vildnisset og håbede så, at de implicerede parter fremdeles kunne finde hinanden. Det har ikke været så let. En uafklaret og frygtsom tilbageholdenhed overfor samarbejdsproblematikken har det sidste årstid været fremherskende – også blandt museerne – og det kan nok give anledning til lidt bange anelser; thi også den hidtidige museumslovgivning stillede krav om et samarbejde på landsplan, og det ignorerede man i grunden ganske suverænt igennem tyve år.

Alt dette kommer Nationalmuseet ved, fordi det har faglige interesser fælles med alle andre kulturmuseer og kulturhistorisk arbejdende institutioner. Også fordi Nationalmuseet endnu råder over henved halvdelen af den kulturhistoriske museumskapacitet i landet og derfor har et medansvar for det der sker eller ikke sker. Endelig – og helt aktuelt – fordi Nationalmuseets bevillinger og arbejdsmuligheder i de seneste år er blevet så kraftigt reduceret, at dets eksistens ikke længere er sikret. Det er baggrunden for den ransagelse af Nationalmuseet – som begreb og institution – der bl.a. kommer til udtryk i dette nummer af Museumsmagasinet.

Nationalmuseets opgave er beskrevet i den finanslovtekst, der begrunder statens årlige investering i museet (jvf. ovf.). Nationalmuseet har til opgave »at indsamle, bevare, udforske og formidle kendskab til sådanne genstande og data, der tjener til at belyse den menneskelige kulturs udvikling fra dens oprindelse til vor tid«, og det skal sørge for, at dets samlinger kan »danne grundlag for forskningen indenfor en række kulturhistoriske discipliner«, der ligesom museerne tager deres udgangspunkt i den tingsverden, som alsidigt og blivende afspejler menneskers flygtige tilværelse.

Finanslovens formålsbeskrivelse er på engang meget omfattende og meget summarisk. Nationalmuseet er en forskningsinstitution og har som sådan meget vide beføjelser med hensyn til selv at vælge sine arbejdsopgaver. Derfor er medarbejdernes, personlige, faglige engagement en integreret del af institutionens arbejde. Det er forudsætningen for en saglig vurdering og prioritering af foreliggende arbejdsmuligheder, for fortsat indsamlings- og undersøgelsesvirksomhed, for sikring og bevaring af samlingerne og for en hensigtsmæssig systematisering af samlinger, arkiver og registre. Det er også den helt elementære baggrund for en formidlingsproces, der på forskellige faglige niveauer redegør for forskningens aktuelle opfattelse af samfundstilstande og livsvilkår i den fortid, som strækker sig fra dette nu og tilbage til de ældste spor af menneskelige aktiviteter. Der er ingen geografiske grænser sat for Nationalmuseets arbejde, og den eneste tidsgrænse er skellet mellem fortid og fremtid. Skellet er her og nu.

Netop denne alsidighed, der ræk-

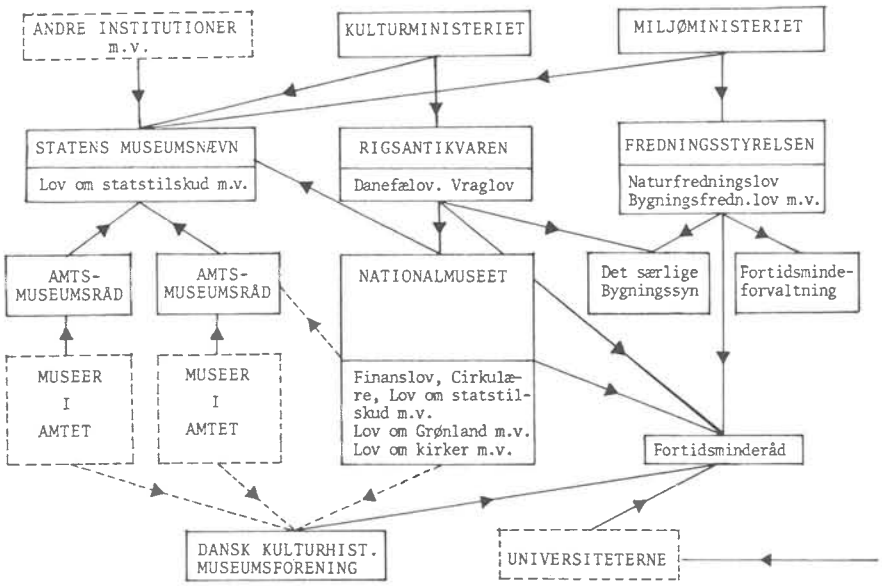

EKSTERN STRUKTUR

Skematisk fremstilling af Rigsantikvarembedets og Natonalmuseets placering i forhold til landets øvrige museer (til venstre) og miljøministeriets administration af antikvariske love (til højre). Med »Andre institutioner m.v.« (øverst til venstre) erindres der blot om, at Amtsrådsforening, Kommunernes landsforening, Zoologisk Museum (under undervisningsministeriet) og Statens museum for kunst (under kulturministeriet) også er repræsenteret i Statens museumsnævn. Forbindelseslinierne og de angivne retninger illustrerer kun, hvorledes de forskellige organer sammensættes eller embeder besættes. Skemaet illustrerer hverken de officielle »kommandoveje« eller det net af kommunikationslinier, der daglig forbinder institutioner eller mennesker, som bare har brug for hinanden. Museumsverdenen er ikke helt så firkantet, som den tegner sig i et oversigtsskema, men nok så kompliceret.

ker videre end ret mange andre af verdens store museer, giver Nationalmuseet særlige muligheder for et aktivt kulturformidlende engagement. Ved stadig at skabe øget viden om fremmede eller fortidige kulturer, ved at skabe kendskab til menneskehedens kulturelle muligheder og begrænsninger og ved at præsentere nutidens mennesker for deres egne forudsætninger har Nationalmuseet en mulighed for – her og nu – at bidrage til bedre forståelse mellem mennesker med forskellig kulturbaggrund og at skildre dagsaktuelle emner og problemer som episoder i et stadigt fortsat, forpligtende handlingsforløb. Nationalmuseet har mulighed for at give mennesker i Danmark konkrete indtryk af en national identitet, der forpligter overfor det samfund, vi er en del af, og forpligter samfundet overfor den øvrige verden. Intet museum kan på mere alsidig måde redegøre for den danske kulturs særpræg, og intet andet museum giver os samtidig lejlighed til – ganske håndgribeligt – at opleve den danske kultur som en lille krusning på et verdenshav af kulturer.

Dette er vel Nationalmuseets opgave – dets formål og mening – medens de opgaver, som finansloven iøvrigt opregner, snarere er funktioner der leder frem hertil, eller pligter der er afledt heraf. Nært samhørende med »opgaven« er kravet om, at museets samlinger skal danne grundlag for forskningen indenfor de museumsfaglige videnskaber; thi også det forudsætter en stadig á jourføring af samlingernes indhold og repræsentativitet og af den mængde af registreret viden, der indeholdes i arkiver og registre. I en krisesituation som den foreliggende er det vel Nationalmuseets alvorligste opgave at sikre grundlaget for en fremtidig forsknings- og formidlingsvirksomhed, der ligeså alsidigt som hidtil kan realisere institutionens mål og mening. Men selv en sådan kriseplan kan være vanskelig nok at realisere.

Det skyldes de akutte, økonomiske begrænsninger, men det er også resultatet af et 20-årigt udviklingsforløb, hvor museumsinstitutionernes individuelle vækst prioriteredes højere end de fælles værdier, som museerne varetager. Decentralisering og specialisering har været udviklingens nøgleord, og det afspejler sig både i Nationalmuseets indre vækst og i udbygningen af den museums- og institutionsverden, der ligger udenfor Nationalmuseets regie. Her er museumsaktiviteterne i de seneste årtier blevet mangedoblet og samtidig har universiteternes ekspanderende institutter engageret sig stærkt i undersøgelser og forskning. For Nationalmuseet, hvis faglige dominans har sin baggrund i en monopolstilling indenfor den kulturhistoriske museumsverden, har udviklingen naturligt nok medført en vis identitetskrise. Det har måttet notere en bemærkelsesværdig og glædelig aktivitetsforøgelse indenfor alle sine fagområder uden synderlig mulighed for at kunne sikre og sammenfatte resultaterne heraf. Og da miljøministeriets fredningsstyrelse tilmed for et par år siden inddrog naturfredningsloven – og dermed vitale dele af den museale arbejdsmark – under sin centrale styrelse, svækkede det ydermere Nationalmuseets tilhørsforhold og indflydelsesmuligheder på landsplan. I en række inspirerede udstillingsengagementer og ambitiøse udbygningsplaner søger Nationalmuseet stadig at demonstrere sine muligheder – og dække over sine svagheder. Men svaghederne bør ikke længere skjules.

En række centrale museumsopgaver, som Nationalmuseet i dag hverken har myndighed til eller mulighed for at varetage alene, gør stadig mere uopsætteligt krav på en løsning. Eller i hvert fald på nænsom og målbevidst pleje. Det drejer sig eksempelvis om: – en ansvarsfordeling, der kan koordinere den fortsatte indsamlings- og undersøgelsesvirksomhed, – en udbygning af tidssvarende centralregistre og af et kommunikationssystem, der stadig leder ny viden ind i registrene og gør dem tilgængelige for brugere af alle kategorier, – en udbygning af konserveringslaboratorier, der tilgodeser en rimelig fordeling af ekspertice ▶

INTERN STRUKTUR

Nationalmuseets organisation er fastsat i kulturministeriets cirkulære af 18. december 1974. Det optages til revision ved udløbet af finansåret 1977-78. Museet er opdelt i en række afdelinger. De museumsfaglige afdelinger ledes af afdelingsråd, omfattende det videnskabelige personale samt repræsentanter for det teknisk-administrative personale ved den pgl. afdeling. Afdelingslederen, der er udnævnt af ministeren, er formand for afdelingsrådet. Det museumsfaglige råd omfatter afdelingslederne (eller deres stedfortrædere) samt evt. een bisidder. Rådet skal have forelagt alle spørgsmål af væsentlig betydning for museets drift og kan udtale sig herom. Konservatorrådet omfatter de ledende konservatorer ved de tre konserveringsafdelinger, og det skal koordinere disses virksomhed.

Museumsforsamlingen omfatter alle fastansatte medarbejdere ved Nationalmuseet og vælger 4 medlemmer til direktionen: to repræsentanter for det videnskabelige personale og to repræsentanter for det teknisk-administrative personale. Rigsantikvaren og administrator, der begge er udnævnt af ministeren, er fødte medlemmer af direktionen. Rigsantikvaren er Nationalmuseets direktør og formand for direktionen. Direktionen er Nationalmuseets øverste myndighed. Den har til støtte for sin virksomhed nedsat en række udvalg, der indenfor givne kommissorier afgiver indstilling til direktionen: Økonomi- og budgetudvalg, Antikvarisk udvalg, Lokaleudvalg, Sikringsudvalg, Udstillingsudvalg, Brede-udstillings-udvalg, Museumspædagogisk udvalg, Kursusudvalg, Lovudvalg, Mølleåudvalg, Sikkerhedsudvalg og Samarbejdsudvalg. (De to sidstnævnte i henhold til særligt cirkulære herom).

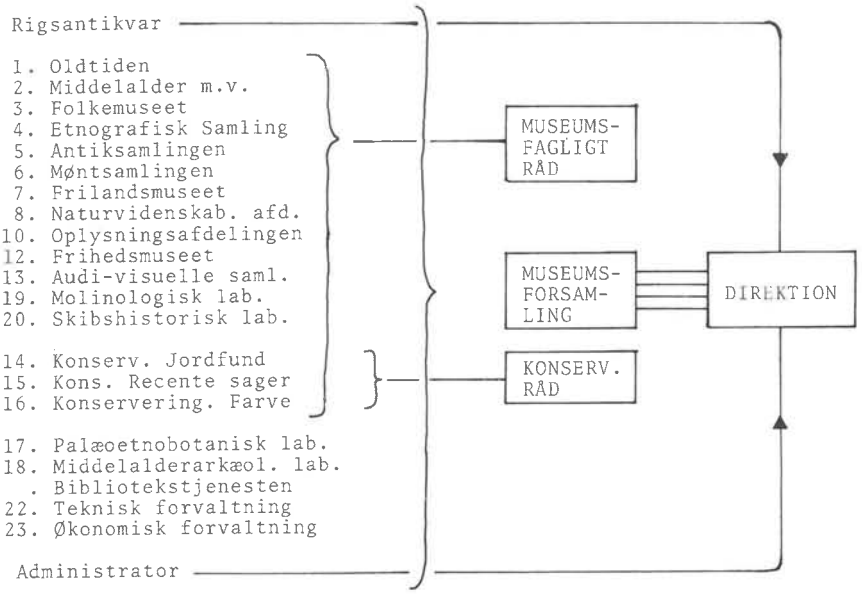

06.6 Nationalmuseet
06.1 Organisation

Ledelse af Nationalmuseet

I det følgende skal Nationalmuseets ledelsesproblematik diskuteres. Hvad vil det sige at lede Nationalmuseet, og hvordan kan denne ledelse eventuelt forbedres? I diskussionen skal benyttes to ledelsesdimensioner: *administrativ effektivitet* og *troværdighed over for befolkningen og politikerne.*

For at Nationalmuseets ledelse kan kaldes *administrativt effektiv,* må den ihvertfald kunne *koordinere* de foranstaltninger, den sætter i værk både eksternt og internt. Nationalmuseets aktiviteter vedrørende fredning må koordineres med Miljøministeriets aktiviteter inden for samme område, og Nationalmuseets samarbejde med de lokale museer og specialmuseer må være tilpasset disse museers specielle vilkår og aktiviteter. Generelt indebærer koordineringskravet, at de midler, Nationalmuseet anvender for at realisere sine egne målsætninger, også vurderes i forhold til de mål, andre styrelser, museer og ministeriet har for udviklingen af museumsområdet.

Imidlertid er det ikke nok, at Nationalmuseet koordinerer sine aktiviteter med andre organisatoriske enheders, hvis det skal realisere en betydelig grad af administrativ effektivitet. Nationalmuseet må også være villig til i sin ledelse at *eksperimentere* med fortolkningen og realiseringen af de målsætninger, der er stillet op for dets virke.

Oprettelsen af afdelingen i Brede er et godt eksempel på eksperimenteren med de midler, museet kan tage i anvendelse ved realiseringen af sine målsætninger. *Nationalmuseet må imidlertid også være indstillet på at skulle eksperimentere med selve fortolkningen af de målsætninger, der fastsættes fra politisk hold.* Fortolkning og realisering af målsætninger bliver herved to sider af samme sag. Dette gælder eksempelvis for de nævnte målsætningsområder vedrørende lokale museer og museer med specielle opgaver, samt forholdet til Miljøministeriet.

Alt i alt indebærer administrativ effektivitet for Nationalmuseet derfor koordinering af foranstaltninger og aktiviteter internt og eksternt, *samt* eksperimentvillighed. Koordinering vil kunne opnås af ledelsen, uden at egentlige administrative eksperimenter sættes i værk. Nationalmuseet og Miljøministeriet kan tilpasse deres foranstaltninger inden for fredningsområdet til hinanden, uden at der eksperimenteres med lovfortolkningen af, hvad der skal opfattes som fredningsværdigt, og hvad der ikke skal opfattes som værdigt i så henseende. Alle gode eksperimenter forudsætter derimod, at der samtidig sker en koordinering af de hertil svarende administrative tiltag.

Nu er det imidlertid ikke tilstrækkeligt, at Nationalmuseet ledes administrativt effektivt. Nationalmuseet må også være *troværdigt i forhold til befolkningen og politikerne.*

Det må være et nødvendigt krav, for at museet kan kaldes troværdigt, at det forsøger at efterleve de af politikerne, dvs. af regering og folketing, specificerede *målsætninger* for og intentioner med Nationalmuseet. Har kulturministeren bestemt, at »Nationalmuseets opgave er at indsamle og bevare genstande og data, som tjener til at belyse den menneskelige kulturs historie fra dens oprindelse til vor tid«, så taber museet troværdighed, hvis det ikke forsøger at efterleve denne opgave. (Cirkulære vedrørende Nationalmuseets organisation af 18/12-74).

Museets troværdighed behøver ikke at blive anfægtet i og med, at ledelsen forsøger nye fortolkninger af de specificerede målsætninger og/eller tager nye foranstaltninger i brug til realisering af målsætningerne, dvs. i og med at ledelsen eksperimenterer administrativt. Tværtimod vil en høj grad af administrativ effektivitet som defineret ovenfor kunne give politikere og befolkning en fornemmelse af, at museet forsøger at leve op til de krav, der stilles fra regering og folketing.

Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt for opnåelse af en høj grad af troværdighed for museet udadtil, at museets ledelse er målbevidst. En styrkelse af troværdigheden opnås først virkelig, hvis museets ledelse også formår at *formidle museets fortolkninger af og holdninger til de af regering og folketing specificerede målsætninger til en bredere kreds,* dvs. til andre politikere end dem, der specielt beskæftiger sig med kulturpolitik, og til befolkningen i almindelighed.

Dette kan ske gennem museets *aktive deltagelse i den kulturpolitiske debat,* hvor der f.eks. gøres opmærksom på, hvad Nationalmuseet kan sige os om tendenser i samfundsudviklingen set i lyset af vor historie. En sådan aktiv kommunikation med politikerne og befolkningen vil igen kunne give museet inspiration til nye fortolkninger af dets målsætninger.

For så vidt angår museets troværdighed udadtil kan vi derfor konkludere, at ønsker ledelsen at være troværdig, må den nødvendigvis være målbevidst i sine forsøg på at efterleve de af regering og folketing specificerede målsætninger. En høj grad af troværdighed opnås imidlertid kun, dersom museet også forsø-

---

► og udstyr, og – en udbygning af andre fælleslaboratorier, der kan opsøge og udvikle sådanne naturvidenskabelige fagområder, der ofte er altafgørende for forståelsen af kulturhistoriske forhold. Opgaver af denne art løses ikke af hvemsomhelst hvorsomhelst. Museerne har ofte nok påpeget disse opgavers nødvendighed i uforpligtende drøftelser, så det er på tide, at de tages op i forpligtende sammenhænge. For Nationalmuseet er det på høje tid; thi i den brogede, myldrende, kaotiske museumsverden, der efterhånden er blomstret frem i Danmark, kan et Nationalmuseum kun opretholdes, hvis det finder og udfylder en plads i et samarbejdende museumsvæsen.

Der er mange mennesker og museer i Danmark, der mener, at Nationalmuseet er bevaringsværdigt – som institution og begreb. Nogle mener endog at det er uundværligt. Nogle skulle gerne blive til mange. Også heri ligger der en forpligtelse for dette mærkelige museumskonglomerat, der hedder Nationalmuseet.

Mogens Ørsnes
NM 1. afdeling

06.6 Nationalmuseet
06.1 organisation

ger en aktiv kommunikation af sine intentioner til en bredere kreds. *Det er endvidere klart, at en effektiv kommunikation ikke kan skabes, før museet har gjort sig sine egne fortolkninger af de politisk specificerede målsætninger klart.*

Nationalmuseets traditionelle faglige rolle kan fortolkes som bestående af at realisere museets fortolkninger af de af regering og folketing angivne målsætninger gennem koordinerede administrative foranstaltninger og tiltag: revidering og udarbejdelse af udstillinger, indsamling af danefæ osv. Hertil kræves naturligvis en høj grad af videnskabelig faglig ekspertise. Denne funktion må naturligvis altid tilgodeses i museets ledelsesstruktur.

For at Nationalmuseet kan realisere en høj grad af administrativ effektivitet og troværdighed udadtil, er det imidlertid også nødvendigt, som det fremgår af analysen ovenfor, at museets ledelsesstruktur tilgodeser en *kommunikatorrolle* og en *eksperimentatorrolle* for museet. Disse to roller skal kunne realiseres samtidig af museet, således at de innovationer, museet gør med hensyn til nye fortolkninger af målsætninger og iværksættelse af nye foranstaltninger og aktiviteter, indgår i en aktiv dialog om Nationalmuseets rolle, som museet har med politikerne og befolkningen.

En ændring af museets ledelsesstruktur i retning af en mere projektorienteret organisationsform vil kunne hjælpe museet med at realisere en sådan kombination af høj effektivitet og troværdighed. Eksempelvis ved nedsættelse af projektgrupper inden for de enkelte fagområder: oldtid, nyere tid, osv., der skal varetage ikke blot den faglige videnskabelige udvikling på området, men også se til at området indgår i administrative eksperimenter og bidrager til at styrke museets troværdighed udadtil. Deltagelse i nye udstillinger, eksperimenter med nye udstillingstyper og formidling af fagets udvikling til en bredere kreds er eksempler på sådanne aktiviteter.

En organisatorisk ændring i denne retning er imidlertid ikke altafgørende. *Afgørende er det derimod, om den del af Nationalmuseets medarbejdere, der deltager i ledelsen af museet, vil forsøge at opnå en ledelse, der har både en høj administrativ effektivitet og en høj troværdighed.*

Stig Ree
lektor, fil. merc.
Handelshøjskolen København

Med sneglens fart

Det er tilstrækkeligt at se på skemaet over Nationalmuseets åbningstider for at fatte, at Nationalmuseet er en umådelig stor og rig institution, næsten mere end et nationalt museum: et amfibievæsen af internationalt format. Ser man derpå på det antal af institutioner ude i landet, som det har ansvaret for, på de undersøgelsesaktiviteter, det driver herhjemme og i udlandet, på rækken af publikationer og deres spændvidde, på antallet af forpligtelser overfor statslige myndigheder, og samtidigt betænker, at dette præsteres af en ikke særligt højtbemandet besætning, – (der ikke dirigeres af allestedsnærværende generaldirektører og vicedirektører, men af en interessebetonet selvdisciplin ledet af en ledelse for hvem respekten for den faglige integritet som forudsætning for institutionens effektivitet er en selvfølge og med rette). – Ja, da kan man spørge sig selv om de jammerklager, der blev udstødt ved forårets Nationalmuseums-krise i avisen, er berettigede, for der bliver trods alt udrettet så meget, og om den kritik, der vil ramme antallet af akademiske stillinger og den demokratiske struktur, ikke er ude i eget og ikke Nationalmuseets ærinde. For hvem vil af med det, også sådan som det er, og som det arbejder.

Nationalmuseet er udsprunget af en dyb følelse af nødvendigheden af at søge den nationale identitet og menneskets identitet bestemt gennem en vedvarende beskæftigelse med alle arter af kulturlevn. Fra begyndelsen af har det været en folkelig institution og er det den dag i dag ikke på trods af, men i flugt med og som følge af arbejdets videnskabelige karakter. Hvorsomhelst i landet man befinder sig opfattes Nationalmuseet den dag idag som den egentlige forvalter af hele vor kulturelle arv. Dets ry er enormt, dets autoritet nærmest uimodsigeligt på dets ansvarsområder.

For samtlige kulturhistoriske museer er det modermuseet, dets uudtømmelige arkiver uundværlige i det lokale arbejde udover landet. Og denne kendsgerning hverken kan eller bør ændres. I de kommende år må videreudbygningen af Nationalmuseets arkiv føre til større fuldstændighed i oplysningsmassen og til større tilgængelighed for de professionelle og andre brugere.

Nationalmuseet som det centrale arkiv for kulturhistorisk forskning er blot en enkelt af de traditionelle roller indenfor museernes kreds, som Nationalmuseet er selvskrevet til at formulere på en ny måde nu. Den store museale aktivitet ude i landet nødvendiggør et højere stofskifte i de centrale institutioner, der skal omsætte og tilbagegive den kundskab, som nu oparbejdes i en hastigere takt og med andre krav end tidligere. Genstandsidentifikation på højtspecialiserede planer, konserveringsforskning, tidsbestemmelsesundersøgelser for egnet materiale fra alle tidsperioder, stortanlagte, landsomfattende undersøgelser alene og i samarbejde med provinsmuseerne, det er hvad disse har brug for og forventer at staten sætter Nationalmuseet i stand til at yde. Eller skal samtlige provinsmuseer drive Nationalmuseet i fællesskab som et andelsforetagende på provinskommunale og amtskommunale penge? Er det det, der er meningen med den såkaldte byrdefordeling? At staten sætter fejgheden som målestok for sin kulturelle politik?

De reformer, som en ny ledelse satte igang i begyndelsen af tredserne og som førte til oprettelse af først et fredningskontor, derpå en oplysningsafdeling, stilede som de senere forsøg på at skabe en demokratisk ledelsesstruktur mod at bringe de mange afdelingers egeninteresser på plads indenfor et alt-og-alleomfattende system. Nationalmuseet skulle hermed atter erhverve muligheden for at handle samlet og sammenfattende. Det er ud fra dette hensyn, at kommende drøftelser om en mulig fremtid for Nationalmuseet kommer til at foregå, må man formode.

Nationalmuseets etapevise historiske udvikling på basis af en oprindelig og aldeles aldrig udslukt vision, har indebåret, at ophobningen af sagkundskaben er skarpt afdelingsinddelt og at samlingerne lever med grænser mellem sig som mellemeuropæiske fyrstendømmer i begyndelsen af det nittende århundrede. I det yderste ender sådanne forskansninger med, at afdelingens nummer er vigtigere end det levende indhold, det kunne indebære. En uheldssvanger og bekymret moral bygges op som et forsvar for, hvad der ikke kan lade sig gøre. Det saglige ansvar bli-

ver under utålmodigt pres udefra til allergi. Dette er de gamle kontorers særlige grad af civilisation.

Nationalmuseet lider ikke af demokrati, det gør ingen, skønt det naturligvis må være lidt pinefuldt for os alle. Det lider under ikke at have fået gennemført de reformtendenser, der havde gjort de enkelte afdelinger lidt mindre ensomme og havde gjort dem til dele i en levende helhed. Skal det lykkes må afdelings- og laboratoriestrukturen forenkles og aflastes og de fælles funktioner udbygges på flere områder, især arkivområdet.

At frembringe en ny arbejdsordning vil koste en tidligere og hæderkronet ordning både plads og personale, for hvor skal det nye komme fra, hvis ikke fra det gamle. Der kan ikke skabes enighed, højst skønsomhed og forsigtighed overfor en modstand, der foruden at være en forståelig uvilje mod forandring med rette kan pege på, at der er tale om uerstattelighed i alt, hvad Nationalmuseet har med at gøre, og at en overgang i hvert fald må foregå meget langsomt. Det hele, som var, skal jo med. Det gamle var en gang ligeså godt som det nye, en gang vil det nye også blive besværligt for sig selv. Sådan er det nu, også med institutioner.

Nationalmuseet har internt påbegyndt en selvransagelse, der må sees som endnu en akt i den tilpasning af museets samlede handlekraft og arbejdskraft, som påbegyndtes for snart tyve år siden. At bringe sig selv i den situation, hvor intet af museets aktivitet synes uden mål og med hverken indefra eller udefra er et ikke for ubeskedent ønske sammenlignet med den betydning, Nationalmuseet har og derigennem fortsat vil få.

Lad det blot ske med sneglens fart. Men lad det ske.

Peter Seeberg
Viborg Stiftsmuseum

Anmeldelser

Tre museers publikum

06 Museumsvæsen i alm.

Villy Toft Jensen, som for år tilbage gjorde sig bemærket i museumskredse ved som studerende ved Handelshøjskolen at udsende publikationen »Den danske Museumsverden« (s.m. Sune Petersen, 1972), har endnu en gang taget et emne op inden for den danske museumsverden. For 3 midtjyske museer har han foretaget en undersøgelse af disses publikumssammensætning, og han – og museerne – må prises for, at rapporten herom ikke blot er forblevet et arbejdsdokument på de resp. museer, men nu er lagt frem til alles beskuelse og vurdering.

Undersøgelser vedr. museernes publikum er i sandhed en mangelvare i dette land. Ganske vist har vi til enhver tid kunnet svare på spørgsmålet »hvor mange«, museumsgæsternes antal, event. tillige deres fordeling på børn og voksne, gruppebesøgende og enkeltbesøgende, men de ligeså vigtige spørgsmål »hvem«, »hvorfor« og »hvorfra« har stort set måttet lades ubesvaret, og museumsgæsternes vurdering af det, de har set og oplevet i museet, har vi end ikke forsøgt at få fat på.

Udvælgelsen af de 3 museer er sket ud fra ønsket om at få fuldgyldige og sammenlignelige repræsentanter for hver af de 3 museumsarter (naturhistorie, kulturhistorie og kunst) med i undersøgelsen. Og undersøgelsen fandt sted i 5-6 uger i marts-april 1975, gennemført som en interview-undersøgelse. Et udsnit af de 3 museers gæster i undersøgelsesperioden blev stillet overfor et ganske omfattende spørgeskema, som de blev bedt om at besvare, inden de forlod museet. Ialt ca. 1200 museumsgæster besvarede spørgeskemaet – ca. 400 pr. museum – og da hvert spørgeskema rummer ca. 100 punkter, kan det ikke undre, at de indsamlede data indbød til EDB-behandling.

Anmelderen må erkende sin manglende kompetence til at vurdere den anvendte statistiske metode, omend forf. har gjort et rosværdigt forsøg på at give selv »den ikke-matematiske læser et grundlag for selv at vurdere rapportens konklusioner«. Man føler sig imidlertid helt tryg i så henseende. Man har en tydelig fornemmelse af, at der er præsteret et godt og solidt stykke arbejde med de overvældende mange tal og udsagn, og det som herigennem skal fortælles, bliver fortalt i en oversigtlig form, i tabel- og figurform ledsaget af kommenterende og uddybende tekst.

Forf. har sat sig som mål at fremlægge sit materiale på en sådan måde, at læseren kan danne sig sit eget sæt af konklusioner, men lykkeligvis har han ikke undladt også selv at drage sine undervejs. Nogle af dem giver en ønskelig bekræftelse på formodninger, man nok havde i forvejen, og alle giver de stof til eftertanke.

Statistiske undersøgelser går sjældent hen og bliver best-sellers, men denne lille bog fortjener nu at blive læst og studeret grundigt rundt omkring på danske museer. Og kunne den få en hel stribe af efterfølgere, event. på amtsmuseumsrådenes initiativ, ville det utvivlsomt glæde dens forfatter.

Niels Oxenvad
Odense Bys Museer

Villy Toft Jensen: Ligheder, uligheder, muligheder. – En undersøgelse af publikumssammensætningen på tre museer: Kulturhistorisk Museum, Randers, Naturhistorisk Museum, Århus, Århus Kunstmuseum. Randers 1977. 35 sider tekst + 15 sider bilag. Kr. 15,00. Ekspedition: Museumstjenesten.

---

06 Museumsvæsen i alm

Minna Heimbürger: Hvad er der galt? Kunstmuseernes problemer. Gyldendal. København 1978. 130 s., ill. Kr. 49,00.

Svaret på det spørgsmål, der stilles i titlen på Minna Heimbürger's bog »Hvad er der galt?«, kan læses hist og pist og mellem linierne. Intet er så galt, at det ikke er godt for noget, hævdede allerede Plinius d.æ., og nærværende bogs forfatter synes at dele denne på sin vis sympatiske opfattelse. Minna Heimbür-

ger er imidlertid ikke bange for at sige sin uforblommede mening om tingene, men da hun med hele sin akademiske baggrund er trænet i at se en sag fra mere end een side, står den indre dialogs modpart, hendes andet indsigtsfulde og forstående jeg næsten øjeblikkelig parat med et godt modargument eller en diplomatisk udglattende bemærkning. Forfatteren befinder sig så at sige foran pædagogikens sorte tavle med det tørre skrivekridt i den ene hånd og den let fugtede svamp i den anden. Et synspunkt har næppe fået lov til at træde lysende frem, før det fortrænges af et andet. Derfor får bogen et temmelig udvisket, gråligt præg, stik imod dens provokerende titel og i hvert fald forlagets hele provokerende hensigt med den i øvrigt.

Medvirkende årsag til, at bogen ikke opfylder sit første og egentlige formål: at skabe debat, er forfatterens omstændelighed. Således begynder bogen med en længere historisk fremstilling af museernes oprindelse, en efter forfatterens mening nødvendig optakt til næste kapitels behandling af emnet »Hvad er der galt med vore kunstmuseer?«. Problemet hævdes bl.a. at være, at kunstmuseerne, modsat tidligere tiders, hverken har »nogen religiøs, samfundsopdragende, politisk eller modedikteret funktion, men står som, skal vi sige, historiske levn fra fortiden og fortæller os i princippet kun noget om fortiden.

Mon vi her ikke er ved sagens kerne, det vil sige her berører den egentlige årsag til, at kunstmuseerne er i krise?« (Side 32f).

Et nyt problem er indeholdt i svaret på det foregående spørgsmål. For: »Mod anførte teori taler ganske vist det faktum, at for eksempel naturhistoriske eller forhistoriske museer, der dog lige så lidt som kunstmuseerne er skabt af vort moderne samfund som integrerende dele heraf, ikke er nået ud i den nævnte krise, eller i hvert fald ikke har mødt den samme negative reaktion i befolkningen.« Etc. »Problemet er åbenbart mere indviklet end som så og skjuler sig med andre ord i det faktum, at der er tale om historisk gods.« Etc. (side 33).

Eller også er problemet et helt andet, end Minna Heimbürger forestiller sig. I hvert fald har hun spurgt i øst og vest uden at få andet end de mest banale og velkendte svar, hvis de adspurgte i det hele taget er opmærksomme på problemets eksistens. Museumsfolk er det naturligvis ikke. Flere kunstnere mener, at årsagen til problemet, krisen eller hvilke andre mer eller mindre amorfe begreber, der nu opereres med, især må søges i indkøbene af nutidskunsten og dernæst i præstationsformen, mens »ikke-faglige kritikere, altså den brede befolkning ... har svært ved at formulere, hvad det er, de er utilfredse med.« (Side 35). Dette skyldes ifølge forfatteren bl.a., at »hvad vi forstår ved den brede befolkning« næppe eksisterer i praksis. ... Vi kan således ikke forvente at få konkrete formuleringer og synspunkter frem fra befolkningen som sådan, eftersom indstillingen til en ting som kunstmuseer er individual for den enkelte ...« (side 36).

Uløste og måske også uløselige problemer tårner sig op i Minna Heimbürger's heldigvis rummelige verden, der vrimler med uskyldige væsner og gode undskyldninger, men hvor uansvarlige lykketilstand dog trues af noget farligt: en krise.

Vejen ud af denne krise er som nævnt at tildele kunstmuseerne deres oprindelige funktion i samfundet. Derfor synes alle at kunne enes om nødvendigheden af en museumsform. Men – karakteristisk for hele bogens bagvendte argumentationsform – kan en sådan reforms indhold ikke diskuteres, før der er opnået klarhed over, hvilke opgaver museerne hidtil har haft, altså: hvad det er, der skal reformeres. Og hermed er man så tilbage ved udgangspunktet – og lige vidt. Den logiske forudsætning for proklameringen af en museumsreforms nødvendighed skal først undersøges, efter at proklameringen har fundet sted. Der er noget galt. Men hvad er der galt?

Til belysning af, hvad man hidtil har gjort og fremover kan gøre, bruger Minna Heimbürger to kapitler, som supplerer hinanden, idet det første systematisk og sagligt opregner kunstmuseernes udadvendte aktiviteter, mens det andet hægtes på som uddybende kommentar med små overskuelige visioner af nærmeste fremtids forløb.

I et efterfølgende kapitel skrives der om forskning som basis for museumsaktivitet, som om en sådan forskning slet ikke fandt sted. Det er imidlertid ønskeligt, at der åbnes mulighed for øget forskning ved museerne, for uden den ingen ordentlig formidling. Den indadvendte og den udadvendte virksomhed hænger jo nøje sammen.

Minna Heimbürger skriver bedst, hvilket ikke siger så meget, når hun som i bogens sidste kapitler beskæftiger sig med konkrete sager, f.eks. forskellige udstillingsprincipper. Selv foretrækker hun den fornyelse, som Franco Russoli kort før sin død nåede at indføre på Brera i Milano: små gennemarbejdede emneudstillinger af museets egne ting eventuelt suppleret med værker udefra eller fotografisk støttemateriale. Denne udstillingsform, der betegner et brud med den gængse, æstetisk begrundede ophængning, fremhæves af Minna Heimbürger som det første og mest afgørende skridt i retning af en løsning på den påståede kunstmuseumskrise. Det er i al enkelhed bogens konklusion. Efter lange tilløb, der ofte resulterer i halsbrækkende sidespring, når Minna Heimbürger frem til et forslag, der langtfra er revolutionerende, men rummer mange gode muligheder: for hyppige nyophængninger og publikums valg mellem forskellige emner.

Konklusionen på mærkeligt skæve præmisser kan jeg godt tilslutte mig, hvis en sådan udstillings(re)forms gennemførelse ikke er ensbetydende med, at kunstmuseerne, der jo også må betragtes som en slags kulturhistoriske museer, mister deres særpræg, bliver konturløse. Man må håbe, at netop tematisk opbyggede udstillingers sammenlignende materiale kan øge forståelsen af kunstmuseernes særlige opgave og en af deres fornemmeste funktioner: at træne beskueren i at se, se, se. At tro sine egne øjne.

Jan Garff
Statens Museum for Kunst

Fortsat fra side 2 ...

– Godtgørelse til finderne har derfor måttet hentes fra andre betrængte konti, oplyser rigsantikvar P. V. Glob. Men var det ikke rimeligt, at der til danefæ fandtes en åben konti, så gudernes offergaver, når de igen bringes frem af jordens skød, ikke skulle belaste anden virksomhed på Nationalmuseet.

I næste nummer af Museumsmagasinet forventes G. H. Rivières artikel om Nationalmuseet at kunne bringes.

06.1 administration

Nationalmuseet og lokalmuseerne

Danske lokalmuseer har i det sidste kvarte århundrede på mange områder oplevet en rig blomstringstid, som man skal tilbage til sidste halvdel af 1800-årene, deres grundlægningsperiode, for at finde magen til. I alle de større provinsbyer blev der stiftet museumsforeninger, først i Ribe i 1855, der i løbet af nogle år fik så megen gang i sagen, at der i mange byer rejstes anselige museumsbygninger, i overvejende grad til kunstsamlinger, hvortil også de antikvariske og historiske samlinger efterhånden overflyttedes. Der blev foretaget udgravninger og indsamlinger overalt, ofte i samarbejde med sagkyndige, der også arbejdede for »Oldnordisk Museum«. I 1892 blev ved kgl. resolution af 28. januar de til Prinsens Palæ overførte samlinger fra oldtid og middelalder, antik-, mønt- og etnografisk samling forenet i navnet »Nationalmuseet«, hvorunder også »Direktionen for Mindesmærkernes Bevaring« henlagdes.

Bag museumsopblomstringen stod først og fremmest lokalt interesserede, der skaffede midlerne til arbejdet gennem museumsforeninger, men også byerne og staten bidrog, særlig til anselige museumsbygninger, de fleste opført mellem 1864 og 1895. Statstilskud betingede, at Nationalmuseet havde hals- og håndsret over de forhistoriske og historiske samlinger, hvilket i mange tilfælde blev håndhævet så stærkt, at oprør ulmede. Der blev dog stadig grundlagt nye museer. Hvorledes åben modstand fra de større museers side blev bilagt kan ses af en række indlæg på et møde i Nationalmuseet 3. maj 1912: »Nationalmuseet og Provinsmuseerne«, publiceret i »Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie« 1912. I et af disse indlæg bliver betegnelsen lokalmuseer brugt i stedet for det gængse: provinsmuseer (s. 157). Men forholdene ændredes ikke fremover, blev snarere værre, og først da der kom nye folk til i 1930erne og lokalmuseerne i 1927 havde stiftet deres egen forening, ændredes de efterhånden til det meget bedre.

En begivenhed var det, da Johannes Brøndsted i 1929 blev lektor i nordisk arkæologi ved Københavns Universitet, hvor faget ikke havde været repræsenteret siden Worsaaes dage. Det afgørende skel indtraf dog først i 1933, da Brøndsted tillige blev leder af Nationalmuseets oldtidsafdeling og knyttede en række studenter til museet, hvor studenter nærmest tidligere havde været adgangsforment på oldtidsafdelingen. Derved suppleredes deres universitetsuddannelse med praktisk arbejde, både ved nyopstillingen af samlingerne og ved udgravninger i marken. Da der endelig i 1936 blev brug for uddannet personale ved lokalmuseerne i Haderslev og Ålborg, blev det to af Brøndsteds medhjælpere, der ansattes som museumsinspektører, dengang de eneste fagligt uddannede i heldagsstillinger ved samtlige danske lokalmuseer, med undtagelse af Odense.

Langsomt gik det fremover med oprettelsen af nye stillinger ved lokalmuseerne. Således havde undertegnede, da jeg i 1949 blev professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Aarhus Universitet og tillige leder af de forhistoriske samlinger i Aarhus Museum, kun en ældre kustode som medhjælp, men studenterne blev hurtigt sat i sving både herhjemme og på ekspeditioner i det arabiske. Først efter vedtagelse af »Lov om de kulturhistoriske lokalmuseer«, 7. juni 1958, kom der gang i oprettelse af nye stillinger landet over.

Da var der sket det betydningsfulde, at også folkekulturen var blevet universitetsfag ved oprettelse af et lektorat ved Københavns Universitet i 1954, som blev besat med inspektør ved Nationalmuseet Axel Steensberg, ophøjet til professorat i materiel folkekultur i 1959, så også denne del af lokalmuseernes virke fremover kunne dækkes af fagligt uddannede folk. Johannes Brøndsted var siden 1951 blevet direktør for Nationalmuseet. Hans embede blev i 1958 omdannet til rigsantikvar ved lønningskommissionens 2. betænkning med følgende bemærkninger: »Embedet er ikke begrænset til ledelsen af nationalmuseet, men omfatter tilsynet med de i riget værende fortidsminder (antikviteter), fredede mindesmærker, ligesom embedets indehaver er formand for Det særlige Bygningssyn, konsulent for undervisningsministeriet i museumsspørgsmål, og har særlige opgaver i forholdet til provinsmuseerne.«

Hvor omfattende dette embede var fremgår af Johannes Brøndsted: »En rigsantikvars betragtninger« i Nationalmuseets Arbejdsmark 1960. Meget er ændret siden dengang, hvor alt havde til huse i Prinsens Palæ, men om det er til det bedre for samarbejdet mellem Nationalmuseet og lokalmuseerne vil tiden vise. Om ændringerne kan læses i »Betænkning nr. 727« fra »Udvalget vedrørende revision af museumslovene« og »Lov nr. 304 af 10. juni 1976«. Rigsantikvarens fortidsmindeforvaltning og Det særlige Bygningssyn er nu overført til Miljøministeriet og har til huse i den anden ende af byen, i Amaliegade, mens andre institutioner i Prinsens Palæ udenfor Nationalmuseet som eksempelvis Statens Museumsnævn og Forhistorisk-arkæologisk Institut ved Københavns Universitet på grund af pladsmangel er flyttet til henholdsvis Assistenshuset og Vandkunsten. Dette har ophævet et værdifuldt, dagligt samarbejde.

P. V. Glob

MUSEUMSMAGASINET, okt. 1978 og Meddelelser fra Danmarks Museer

Udgivet af Museumstjenesten for Statens Museumsnævn, Nybrogade 2, 1203 København K.
Udkommer 4 gange årligt (10. marts, 10. juni, 10. september, 10. december).
Redaktion: John Erichsen, Københavns Bymuseum, Jan Garff, Statens Museum for Kunst, Bent Jørgensen, Zoologisk Museum, Peter Seeberg (ansvarshavende), Viborg Stiftsmuseum (06) 62 33 30.
Redaktionens adresse:
Stiftsmuseet, 8800 Viborg.
Redaktionen slutter 6 uger før udgivelsesdatoen.

Abonnement årligt: 20 kroner. Ekspedition: Museumstjenesten, Sjørupvej 1, Lysgård, 8800 Viborg
(06) 66 76 66.

ISSN 0105-8060
Tryk: Special-Trykkeriet Viborg a/s.
Skrift: Helvetica.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16,17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29,30,31,
32,33,34
35

Museumsrådet for Viborg amt
Der har været afholdt møde i rådet d.8. maj på Skive Museum. På mødet blev der aflagt rapport fra de stående udvalg for pædagogisk virksomhed, konserveringsanstalten i Skive og konserverings værkstedet i Grønbæk samt udvalget for topografisk registrering for Viborg amt.
Endvidere behandlede man planer for nye bygninger i Skive og Viborg foruden planer om personalemæssige udvidelser i et forsøg på at koordinere disse planer på amtsplan. Drøftelserne herom vil blive fortsat på næste møde.
Ved telefonisk kontakt har der været afholdt drøftelser i anledning af valget til Statens Museumsnævn.
Næste ordinære møde vil finde sted 2. oktober.

Vestsjællands Amtsmuseumsråd
Resumé af vigtigste beslutninger i rådets levetid:
1) Etablering af en projektgruppe på fire, som i løbet af et halvt år skal udarbejde begrundet forslag til amtets museumsudvikling. Deltagere: cand.mag. N.H.Frandsen (historie), cand.mag. Jens Jørgen Conradsen (kulturgeografi), mag.art. Henning Nielsen (arkæologi) og mag.art. Birgitte Kragh Rasmussen (etnologi). Projektgruppen har kontor c/0 Højmann Hansen, Amtmandsvej 4, 4300 Holbæk. tlf. (03) 436320. Projektleder: Ole Strandgaard. Projektarbejdet er delvis finansieret af Vestsjællands amtskommune. Arbejdet skal være fuldført med udgangen af november måned.

2) At lade gennemføre en analyse af konserveringsbehovet ved amtets museer med henblik på forslag til problemløsning. Særbevilling fra Vestsjællands amtskommune foreligger. Analysen forventes gennemført ved Nationalmuseets konservatorer i løbet af 1978.

3) At søge midler fra amtskommunen til ansættelse af halvtids museumsuddannet medarbejder som sekretær for amtsmuseumsrådet. Den pågældende skal også virke som konsulent for de mindre museer og samlinger i amtet.

4) At udarbejde en fælles vandreudstilling, fortrinsvis til visning i de mere museumsløse dele af amtet. Udstillingen får titlen "Rejsen" og handler som titlen antyder om at rejse, hvordan og hvorfor op gennem tiderne til ca 1914. Udstillingen udarbejdes af cand.mag. Birgitte Kjær og stud.mag. Marrianne Ritzau. Der bliver premiere i Slagelse i slutningen af januar 1979.

5) At udgive i fællesskab et årsskrift med stof fra amtets museer. Forventes første gang at udkomme primo 1979. Redaktionsudvalg: museumsinspektør J.L.Østergaard Christensen, museumsinspektør Ole Strandgaard og redaktør Oscar Lünell.

Storstrømsamtets Museumsråd.
Af de mere perspektivrige sager, som har været behandlet på de seneste møder kan nævnes følgende: Administrationen af amtsmuseumsrådets rådighedssum. Den var i 1977 godt 300.000 kr. og fremkommer ved, at de kommuner som ikke direkte har udgifter til museer yder 1 kr. (pristalsreguleret) pr indbygger og amtskommunen yder et tilsvarende beløb. Beløbet bruges til museumsmæssig betjening af kommuner uden museer, til løsning af fællesopgaver, til ophjælpning m.m. Blandt fællesopgaverne kan nævnes, at der er oprettet et regnskabskontor for en række af museerne; der er skaffet udstillingsudstyr, der udarbejdes undervisningsmateriale, der planlægges en publikationsrække om landsdelen og en række vandreudstillinger er under udarbejdelse.
Vedr. konserveringsproblemerne for de kulturhistoriske museer har man besluttet at udskyde en planlagt behovsanalyse og foreløbig koncentrere sig om magasinproblematikken. Der planlægges et kursus for de personalegrupper, der varetager publikumsbetjeningen. Rådet holder sig løbende underrettet om de beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Rådet har udarbejdet en rapport om museerne til amtsrådets styringsgruppe vedr. regionplanlægningen, og der er rettet henvendelse til amtsrådet om den nye fredningslov og de antikvariske og museale problemer, den rejser.

Ældre stenalder

Bebyggelse

Fortsat udgravning af indlandsboplads fra Ertebøllekultur ved Ringkloster ved sydenden af Skanderborg sø. Undersøgelse af større areal af bopladsområdet på fast land med påvisning af en række anlæg - ildsteder, gruber, stolpehuller. Bopladsen kan dateres til perioden 4000-2700 f.v.t. Undersøgelsen fortsættes.
(Forhistorisk arkæologisk institut v. Århus Universitet, Moesgård, financieret af Statens Humanistiske Forskringsråd og Arbejdsmarkedsnævnet for Århus amt.)

Undersøgelse af undersøisk Ertebølleboplads ved Tybrind vig, Vestfyn. Bopladsen , der dateres til perioden 3500-3200 f.v.t., gav rige fund af organisk materiale, især af træ, bl.a. en åre, et tværtræ til en skindbåd og flere brudstykker af buer. Undersøgelsen fortsættes.
(Forhistorisk arkæologisk institut v. Århus Universitet, Moesgård i samarbejde med Middelfart Museum, financieret af Fortidsmindeforvaltningen).

Ved den lille ø Dejrø ud for Ærøskøbing har museet fortsat undersøgelsen af en submarin ertebølleboplads. Ved hjælp af pumper er foretaget flere sondager i de righoldige boplads- og udsmidslag, og hele bopladsområdet er blevet opmålt,beskrevet og nivelleret. Flint og keramik udgør sammen med dyreknogler og enkelte grønstensredskaber stadig den overvejende del af funstoffet, men træsager er nu også ved at dukke frem for alvor bl.a. i form af pileskafter og flere velbevarede lystergrene. Blandt faunaresterne knytter der sig særlig interesse til levnene af den marine faune, hvor sæler og marsvin nu er ret godt repræsenteret og ovenikøbet har fået selskab af en storhval. Fundet af en marvknust menneskeunderkæbe tyder på, at pladsens beboere lejlighedsvis har praktiseret kannibalisme.
(Langelands Museum).

Genstande

En rigt ornamenteret hjortetaksøkse med indridset menneske- og dyrefigur er indbragt til Nationalmuseet som danefæ. Stykket, som fremkom 1940-45 i Åmosen på Sjælland, har været opbevaret i Museet på Koldinghus og har fra 1976 været udstillet i Holbæk Museum. Efter konservering m.m. vil øksen blive deponeret i Holbæk Museum til fortsat udstilling,
(Nationalmuseet, 1.afd.)

En bendolk ornamenteret med linier af indborede punkter er via Sydsjællands Museum indkommet som danefæ til Nationalmuseet, Dolken er fundet på en submarin ertebølleboplads i Dybsø Fjord. Den vil efter registrering og konservering blive deponeret i Sydsjællands Museum.
(Nationalmsueet, 1.afd.)

Yngre stenalder

Grave

I september måned undersøges en tidligere fredet høj beliggende nord for guldager. Højen dateres foreløbig til yngre stenalder, enkeltgravskultur. Unsøgelsen bekostes af Fortidsmindeforvaltningen
(Esbjerg Museum).

Som afslutning af undersøgelserne af et højområde ved Sønderris nordøst for Esbjerg, vil ca lo høje blive undersøgt. De tidligere gravninger har vist, at pladsen rummer både enkeltgrave og megalitanlæg. Undersøgelsen betales af Esbjerg kommune
(Esbjerg Museum).

Under ledelse af mag.art. Erik Jørgensen har Haderslev museum i perioden 24.4.-10.5. i Jegerup sogn ved Vojens undersøgt en overpløjet høj med 2 højfaser, hvoraf den ældste indeholdt en stensat grav med et par ravperler.
(Haderslev Museum).

Ved Bukkær i Assing sogn er undersøgt resterne af en 16 m lang og 5 m bred langdysse, De fleste store sten var fjernet, dog var enkelte randsten nedgravet på stedet. I det ødelagte kammer og foran indgangen fandtes en del flintesager samt nogle få skår og ravperler. Desuden lå der ved langdyssens vestende uden for randstensrækken rester af et stort lerkar, der har bølgevulst under randen og tilhører enkeltgravskulturen.
(Herning Museum).

Udgravning og retablering af dobbeltjættestue. Ved den 21,5 x lo m store nord/syd orienterede dobbeltjættestue i Tvede skov nær Tranekær er udgravet et anseeligt offerlag udfor de to gangudmundinger. Endvidere blev den udvæltede men iøvrigt intakte randstenskæde, i hele jættestuens østside samt i de østlige gavlhjørner frilagt. En ældre udgravning af de to kamre blev kontrolleret, og det flisebelagte gulv i kamrerne blotlagt. Efter endt udgravning blev randstenskæden og gavlhjørnerne i øst retableret. Kammernes og gangenes bæresten blev sikret mod yderligere udskridning. Til slut blev jættestuen forsynet med højfyld.
(Langelands Museum).

I løbet af oktober påregner museet at starte en undersøgelse af ialt 11 overpløjede enkeltgravshøje i Redsted sogn, Morsø sdr. Herred. Undersøgelsen strækkes over flere gravesæsoner.
(Morslands historiske Museum).

Bebyggelse

Fortsat udgravning af det "befæstede" mellemneolitiske anlæg i Sarup, Sydvestfyn. Der undersøgtes 6000 m^2 flade med 787 anlæg tilhørende pladsens 11 opholdsfaser bl.a. små gruber med indhold af hele lerkar og hele økser, herimellem en meget smuk symme-

trisk stridsøkse af rød lagdelt sandsten. Endvidere fandtes to halvbueformede gruber med sydøstvendte åbninger og et større antal specielle gruber op til dem. Undersøgelsen underbygger den hidtidige tolkning: I begge sine hovedfaser har pladsen med dens "befæstninger" tjent ceremonielle formål. Undersøgelsen fortsættes.
(Forhistorisk-arkæologisk institut ved Århus Universitet, Moesgård i samarbejde med Fyns Stiftsmuseum. Financieret af Statens humanistiske Forksningsråd og Arbejdsmarkedsnævnet for Fyns amt)

Genstande
Fra Vr. Lavlund i Brande sogn er indkommet et 5,6 cm langt, nærmest økseformet rav. hængesmykke af ukendt type. Stykket er antagelig fra mellemneolitisk tid.
(Herning Museum).

Generelt
I samarbejde mellem rigsantikvar P.V. Glob, overinspektør J. Troels-Smith og Kulturhistorisk museum er foretaget undersøgelse i lille kedelmose "Fænghullet" ved Barkær, Feldballe sn., Djurs sdr. hd. Formålet med denne undersøgelse var at fremskaffe materiale til en naturvidenskabelig datering og en vegetationshistorisk analyse i tilknytning til lag der arkæologisk kan henføres til bebyggelsen på Barkærholmen. Det foreløbige resultat af analyserne synes at vise at disse mål er nået.
Kulturhistorisk Museum, Randers).

Broncealder

Grave
Cand.phil. Aksel Boas og stud.mag. Lisbeth Boas har foretaget prøveudgravning af broncealderhøj ved Rimsø. Fremkommet er 6 sekundære begravelser, hvoraf to er udgravet. På højens fodkrans er foreløbig konstateret 7 sten med skåltegn, heraf en sten med 36 skåltegn. Udgravning forventes fortsat september-oktober.
(Djurslands Museum).

Genstande
I anledning af Middelfart Museums jubilæum har museet som gave modtaget en celt fra yngre broncealder
(Middelfart Museum).

Ældre jernalder

Grave
Ved Himlingøje på Stevns er igen iår gjort betydelige fund. Under en lav høj udgravedes 2 egekistegrave, hvoraf den ene, som var 4,5 m lang, indeholdt resterne af et parteret lig, gravlagt med et rigt udstyr: guldfingerring, glasskål, træspand med bronce - beslag, 2 lerkar, benkam og en samling perler. Desuden fandtes i graven skeletterne af en hund og en pattegris. Den anden grav indeholdt et mere beskedent udstyr.
(Nationalmuseet, 1. afd. i samarbejde med Forhistorisk-arkæologisk Institut, Københavns Universitet og Køge Museum).

På den store ældre jernalders gravplads i Vogn, Mosbjerg sogn er i foråret undersøgt 8 brandgrave fra sen førromersk jernalder samt en ødelagt stenbygget grav fra ældre romersk jernalder. Gravpladsen er endnu ikke færdigundersøgt.
(Museumsrådet for Nordjyllands amt i samarbejde med Vendsyssels historiske Museum for amtslig bevilling til beskæftigelse af unge arbejdsløse).

Bebyggelse
Ved Ø. Storgård i Vogn, Mosbjerg sogn er undersøgt dele af en boplads fra ældre romersk jernalder. På bopladsen fandtes bl.a. en omkring 20 m lang stenbrolagt vej.
(Museumsrådet for Nordjyllands amt i samarbejde med Vendsyssels historiske Museum for amtslig bevilling til beskæftigelse af unge arbejdsløse).

Yngre jernalder

Bebyggelse, vikingetid
Med støtte fra Fortidsmindeforvaltningen er undersøgt en boplads fra vikingetid, beliggende i Herrup by, Sevel s., Ringkøbing a. Pladsen blev opdaget ved grusgravning og indtil nu er afdækket 2 grubehuse samt et langhus med buede sidevægge. Ved udgravningen er fundet klæbersten, Østersøkeramik, tenvægte, hvæssesten samt mange potteskår af kuglepotter. Undersøgelsen fortsættes.
(Holstebro museum).

I Ravning Enge, Vejle amt, fortsætter museumsinspektør Thorkild Ramskou undersøgelserne af det store broanlæg fra vikingetid. I tilknytning til udgravningerne foretages en opmåling af hulveje og terræn nord og syd for anlægget.
(Nationalmuseet, 1. afd.)

Genstande
Som danefæ er indkommet en lille oval ansigtsmaske af rav, fundet ved Eskør Strand på Fyn. Stykket er usædvanligt fint udskåret og forsynet med gennemboring til ophængning. Deponeres i Fyns Stiftsmuseum.
(Nationalmuseet, 1. afd.)

Et gennembrudt vikingetidsspænde af bronce med ornamenter i Urnes-stil er via Sydsjællands Museums indkommet som danefæ til Nationalmuseet. Smykket er fundet ved havearbejde ved Borre

Mose på Møn.
(Nationalmuseet, 1. afd.).

Middelalder

Bebyggelse
I samarbejde med Nationalmsueets 2. afd. er i sommer foretaget en prøvegravning i den ældre del af Rønne by som følge af nedrivningsarbejde i Snorregade. I det nederste lag konstateredes en mulig senmiddelalderlig tørveopbygget væg samt en del af en væggrøft med tilhørende stolpehul nedgravet i undergrunden.
(Bornholms Museum).

Undersøgelsen på Nørrevolde ved Arrild er fortsat i maj 1978 på den største af anlæggets banker (Baileyen eller Forborgen). I modsætning til de tidligere kampagner, der har udmærket dig ved en usædvanlæg klarhed og eentydighed hvad de undersøgte strukturer angår, var det komplicerede tildels vanskeligt tolkelige spor, som afdækkedes ved den sidste udgravning. Der er dog håb om, at netop disse spor ved yderligere undersøgelser vil vise sig at give den endelige løsning på Forborgens bygnings- og bebyggelsesproblemer: der tegner sig - endnu uklart - billedet af en bebyggelse, hvis huse har haft trævægge på fodrem, som var søttet af nedrammede, spidse stolper. Kun spor i bankens blandede fyldlag vidner herom, hvorimod mønsterlagte teglgulve er velbevarede. Der er grund til stadig at regne med kun een byggeperiode, tiden omkr. 1350.
(Haderslev Museum i samarbejde med Nationalmuseet, 2. afd.).

Undersøgelserne i 1300-tals anlæg i Østrup fortsætter.
(Kulturhistorisk Museum, Randers).

Ca 1. august påbegyndtes 2. etape af restaureringen af borgruinen Ørkild nord for Svendborg. Financieret af Fyns amtskommune - beskæftigelsesarbejder, og i samarbejde med Fortidsmindeforvaltningen udgraves og retableres den inderste tørre voldgrav. Desuden udgraves og istandsættes den nordlige hustomt på hovedbanken.
(Svendborg og Omegns Museum).

Klostre
Ca 1. juli afsluttedes §49-undersøgelsen i forbindelse med det kommunale kloakeringsprojekt ved Svendborg franciskanerkloster. I et langt snit øst for kirken ned af Frederiksgade mod havnen lykkedes det omsider at få fastlagt de forskellige strandkantslinier i forhistorisk tid som i nyere tid.
(Svendborg og Omegns Museum).

Voldsteder
Restaureringsgravning i voldstedet Alt Lübeck nord for Lübeck. 30 m langt snit afrenset langs østsiden af åbentstående ældre udgravning i voldstedets nordside. Snittet gennemskar halvdelen af volden og tilstødende bopladslag indenfor. I snitfladen sås en primær vold. ca 12 m bred og 3 m høj, anbragt på naturlig grund i kote 0. Den stratigrafiske sammenhæng med bopladslagene muliggjorde en datering til tiden før 800, og Alt Lübeck fremstår hermed allerede i sin ældste fase som et slavisk ringvoldsanlæg, et forhold, der vil medføre en omvurdering af pladsens historiske betydning.
(Forhistorisk-arkæolggisk Institut v. Århus Universitet, Moesgård i samarbejde med Amt f. Vor- u. Frühgeschichte, Lübeck. Financieret af samarbejdspartneren).

Mønter
Fra Hovensvad Bro i Nr. Vium sogn er indkommet et fund med 33 mønter, især hulpenninge, fra 1300-tallet.
(Herning Museum).

Søfart
Ved Kyholm, Samsø, er i juli 1978 gennemført en arkæologisk-geologisk dykkerundersøgelse af et middelaldervrag af nordisk type (antagelig 1200-tal) og af forholdene i naturhavnen på stedet. Arbejdet er udført i samarbejde mellem Vikingeskibshallen, Skibshistorisk Laboratorium, Samsø Museum og Dansk Sportsdykker Forbund.
(Vikingeskibshallen, Roskilde).

Generelt
I samarbejde med professor Jens Tyge Møller, Laboratoriet for fysisk geografi, Århus Universitet, er der blevet foretaget boringer i forbindelse med byggearbejder for at lokalisere den i middelalderlige kilder omtalte "Pajpøt" beliggende i den nordlige del af Ribe. Det konstateredes, at "pøtten" må have været en afsnøret åarm, idet der fandtes aflejringer af klæg. Det eneste løsfund i området var halvdelen af en vikingetidsvævevægt, som sad indkapslet i klæglaget umiddelbart over undergrundens sandlag.
(Den Antikvariske Samling, Ribe).

Nyere tid

Glober og landkort
Bangsbomuseet, Frederikshavn har ved køb erhvervet konturkoloreret kort "Over Bangsbo Hovedgård" med tilliggende huse og gårde copieret efter landinspektør Westerholt i året 1834 af Chr. Mollerup.
(Bangsbomuseet, Frederikshavn.

Fængselsvæsen
I anledning af Middelfart Museums jubilæum har museet som gave modtaget fængselsdøren fra

den gamle arrest i Wedelsborg birk.
(Middelfart Museum).

Kirkeinventar
Sct. Cathrine kirkes menighedsråd har på museet deponeret en sølvalterkande fra 1740. Kanden er fremstillet af Jens Kieldsen Sommerfeldt, Aalborg, og blev skænket kirken af Christen Samuelsen, farver i Hjørring, og hustru Maren Rasmus Datter.
(Vendsyssel historiske Museum).

Bøger
Fra boet efter fru Thyra Kaae, Ulfborg, har museet modtaget ca 10 reolmeter historisk litteratur, der har tilhørt hendes mand, lokalhistorikeren, lærer Alfred Kaae, der døde for få år siden. Bogsamlingen vil blive registreret af Ringkøbing Bibliotek og skal kunne benyttes af interesserede,
(Ringkjøbing Museum).

Lægevæsen
Fra dr. Hjalmar Trier har museet modtaget en samling genstande fra almen lægepraksis.

Fra Rigshospitalet er modtaget inventar fra sygestuer, stammende fra Det kgl. Frederiks Hospital, to Carl Zeiss mikroskoper og August Krogh's stofskifteapparat nr. 7.

Fra overkirurg, dr.med. Frans Djørup har museet erhvervet en særdeles værdifuld kobberstiksamling og bogsamling.
(Medicinsk-historisk Museum, København).

Polioepidemien 1952-53 og den efterfølgende udvikling af intensiv behandling undersøges med henblik på en særudstilling af 1979 i forbindelse med Københavns Universitets 500 års jubilæum.

Den lægevidenskabelige undervisning gennem tiderne søges belyst gennem en kommenteret billedserie i forbindelse med Københavns Universitets 500 års jubilæum.
(Medicinsk-historisk Museum, København).

Tidsmåling
Museet har ved køb erhvervet et standur, urmager J. Johansen, Casmusdam
(Aabenraa Museum).

Musik
Som gave har museet modtaget: idiofon: olietøndetromme. M.M. no. 1978-5. Palle og Mulle Bull, Birkerød.
Blokfløjte: flageolet, o. 1900. M.M. 1978-4 Ove Godsk-Jørgensen, København.
Violin. M.M. 1978-2. Fru Karla Tørnquist, Hvidovre.
Miniature-violin fra 19.årh. M.M. 1978-3 Fru Ellen Isted-Møller, København.
Guitar signeret L.C. Kragelund Nytorv 13, København. M.M. 1978-1. Fru Karla Tørnquist, København.
8 karfløjter i forskellige udformning, heraf 1 stk. fra Danmark - de øvrige europæiske. M.M. 1978-a-h. Testamentarisk gave fra fru Tjellesen, Espergærde.
en samling blæseinstrumenter: alt-klarinet signeret Cabart a Paris (o.1925) stemmer i Es.M.M. 1978-8. Flygelhorn i B signeret Cuesnon et Cie.. Paris. M.M. 1978-9. Kornet "lommekornet" i B (o.193o) signeret F. Besson London M.M. 1978-10 Kornet i B-F signeret F. Besson Paris (0.1925) M.M. 1978-11. Erik Krøll, København.

Ved køb erhvervet: hammerklaver signeret Johann Nicolai Scherr Kiöbenhavn 1799. M.M. 1978-6.
(Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling)

Samfærdsel
Cand.phil. Liselotte Mygh, har i juli-august registreret den af Haderslev Museum erhvervede vognsamling på ca 150 hestekøretøjer m.v. i Christiansdal, Vojens og Det gamle Ridehus, Haderslev.
(Haderslev Museum).

Søfart
I anledning af Museets jubilæum har museet som gave modtaget det sidste helt intakte eksemplar af den såkaldte Middelfart-smakke
(Middelfart Museum)

Museet indsamler for tiden erindringer fra ældre sejlskibssøfolk.
(Langelands Museum).

Til søfartssamlingen har museet som gave modtaget en sekstant i kasse.
(Aabenraa Museum).

Landbrug og havebrug
En omfattende samling af landbrugs- og haveredskaber fra gården Aldershvile er af ejeren Ingeborg Jansen skænket til Amagermuseet.
(Amagermuseet, København).

Museet opmåler en lang række haver i forskellige villakvarterer dækkende perioden ca 1895-1978, samtidig med at der gøres optegnelser i skemaform om havernes brug. Arbejdet er beregnet til at vare i 3 måneder.
(Esbjerg Museum).

Fiskeri
I juni måned startede museet en indsamling af genstande til belysning af fiskeriet i Faaborg kommune i 18.- og 1900-tallet. På nuværende tidspunkt er der indkommet et halvt hundrede genstande, der er et godt supplement til de eksisterende samlinger, hvor fiskeriet kun var sparsomt rerpæsenteret.
(Den gamle Gård. Fåborg).

Håndværk og industri
Fra værkfører Johannes Wagner, Herning har museet modtaget en samling på ca 2.000 strikkeprøver og mønsterberegninger til strikke-

maskiner. Johannes Wagner var tysker og kom til Herning i 1919 for at stille maskiner op. Han blev i byen, og hans grundige tyske tekstiluddannelse gjorde ham til en nøgleperson for udviklingen på stedet. Han satte mønstre for adskillige fabrikker, og det er prøver på disse mønstre, som nu indgår i museets samling. I samlingen indgår desuden prøver fra faderens fabrik i Schweiz omkring 1880 samt elevarbejder fra Johannes Wagners uddannelse i Tyskland.
(Herning Museum).

Til Trikotagemuseet er hjemtaget en Cemnitzer rundstrikkemaskine. Den har 6 systemer med faste jaquard mønsterhjul, 2o" diameter. Maskinen er fra slutningen af 1930'erne.
(Herning Museum).

Museet er i færd med at registrere langelandske industrier - ialt 19 - som et led i indsamlingskampagnen "Industrialismens boliger og bygninger", der financieres af Statens humanistiske Forskningsråd. Det fremgår af registreringen, at de sidste årtier især har været hårde for øens mejerier - af oprindelig 16 mejerier er idag 4 stadig i drift de nedlagte mejerier er enten nedrevet eller stærkt ombygget til anden industriel virksomhed. Der er derfor brug for yderligere indsamling af dokumentation på dette område.
(Langelands Museum).

Museet har som gavet modtaget et komplet bødkerværksted fra Hellevad. Bødkeriet blev etableret 1856 af Hans L. Asmussen, født 1836, død 1915, overtaget af sønnen Hans L. Asmussen, født 1871, død 195o, i året 1915, senere af dennes søn, Peter Asmussen født 19o3 og død 1973, i året 1932. Bødkeriet blev drevet af Peter Asmussen indtil hans død i 1973.
(Aabenraa Museum).

Mønt og pengevæsen

Som danefæ er indkommet 322 sølvdalere fundet ved gravearbejde til box i Andelsbankens ejendom i Køge. Mønterne er skjult i forbindelse med krigen mod Svenskerne 1658. Mønterne blev umiddelbart efter fundet udstillet på Køge Museum, hvorefter de er indgivet til Møntsamlingen til rensning og bestemmelse. Fundet ventes publiceret 1979.
Nationalmuseet, Mønt- og Medaille samlingen)

Gaver til Mønt- og Medaillesamlingen:
Fra kasserer Erna Henriette Jensens bo er modtaget 3 guld-tikroner (Chr. IX, Frederik VIII og Chr. X) og 15 sølv-jubilæumsmønter 1888-1964.
Advokat Axel Ernsts og frøken Alfrida Ernsts Legat til fremme af numismatisk forskning i Danmark har skænket 2 tetradrachmer fra Alexander den Store samt 3 lykiske sølvmønter, 2 fra 5. årh. f.v.t., 1 fra 4. årh. f.v.t.
Fru Helene Magnus Hansen har til minde om sin afdøde mand, fabrikant Magnus Hansen skænket en kostelig gave bestående af: et lille halvt hundrede Sankt Georgs-medailler enkelte af guld samt et sjældent møntværk: v. Alkemade, De munt der Graaven van Holland, 1700.
(Nationalmuseet, Mønt- og Medaillesamlingen).

Bygninger

Som beskæftigelsesarbejde for unge arbejdsløse har museet siden midten af juli gennemført en række opmålinger af bygninger og gadestrøg i Esbjerg kommune. Det drejer sig dels om typiske bygninger fra ca 1875-90, hvoraf tegninger ikke i forvejen haves i kommunens arkiver, dels om interiører af udvalgte bygninger (værksteder, missionshuse o.l.)
(Esbjerg Museum).

Fortsat udgravning af herregårdstomt fra renaissancen ved herregården Vilhelmsborg syd for Århus. Nordenden af hovedhuset frilagdes. Herefter fremtræder denne bygning som et 35 m langt og 9 m bredt hus med centralt placeret trappetårn på vestfacaden og en karnapudbygning på østfacaden. Efter endt undersøgelse restaureredes tomten af Århus kommune i samråd med Fortidsmindeforvaltningen.
(Forhistorisk-arkæologisk Institut v. Århus Universitet, Moesgård i samarbejde med Århus kommune. Financieret af samarbejdspartneren).

Ildsteder, opvarmning

I anledning af museets jubilæum har museet som gave modtaget et støbt firmaskjold fra Hess jernstøberier 1891.

Indbo

Museet har som gave modtaget et komplet møblement fra konferencerum, 4 stole, bord, sofa fra o. 1910.
(Vejle kulturhistoriske Museum).

Skilderier

Museet har som gave modtaget 4 små oliemalerier samt 90 akvareller og blyanttegninger som er fremstillet på Mors i tiden 1900-1909 af prospekttegneren Chr. Fr. Bayer, København
(Morslands historiske Museum).

Museet har modtaget 1 akvarel af landsbyen Skovby, Løjt, fra ca 1870 og 1 akvarel af Bruhnsgård, Skovby, 1869
(Aabenraa Museum).

Museet har ved køb erhvervet en akvarel, udført af Søren Læssøe Lange "Apenrade, tegnet den 21. september 1821".
(Aabenraa Museum)

Sølv, guld, tin

I anledning af museets jubilæum har museet som gave modtaget 1 suppeske af sølv mærket Tyge Madsen Werum Kbh. 1744
(Middelfart Museum).

Testamentarisk gave bestående af et krus, et bæger og to skeer af sølv fra 1700-tallet (Vejle Kulturhistoriske Museum).

Gave: 8 sølvspiseskeer, 2 potageskeer, 2 barneskeer, fortrinsvis af aabenraaske mestre (Aabenraa Museum).

Husgeråd
Gave: 1 petroleumshængelampe, en petroleumslampe på messingfod, 1 båndvæv fra 1854, 1 messingkande med sort træhank, 2 glødeskåle af messing, 1 messingstrygejern, 1 do af jern og flere andre ting.
(Aabenraa Museum)

Tekstil
Til tekstilafdelingen af indgået bryllupsmandsskjorte af hjemmevævet hørlærred med høj stukken krave. Skjorten stammer fra Frederikshavnegnen omkring 1840-50.
(Bangsbomuseet, Frederikshavn).

I anledning af museets jubilæum har museet som gave modtaget en samling tekstiler fra Vejlby Munkgård, bl.a. en smuk brudekjole fra slutningen af 1700-tallet.
(Middelfart Museum).

Museet har ved indsamling erhvervet en stor samling olmerdug og bolstre, således at alle egnens karakteristiske vævemønstre er repræsenteret. Det østjyske område har tilsyneladende haft en meget stor produktion fra landsbyvæverne.
(Vejle kulturhistoriske Museum).

Smykker
I anledning af museets jubilæum har museet som gave modtaget flere hårsmykker.
(Middelfart Museum).

Kunst og kunsthåndværk
Nyerhvervelser for egne midler:
Jørgen Haugen Sørensen: Skriget, 1977, bronce
Jette Thyssen: Forår, 1977, vævet tæppe
Egon Fischer: Danseskulptur, bemalet jern,1977
Peter Bonnén: Skulptur i to dele, 1977, jern
Niels Larsen Stevns: Udsigt ved Florens, 1923, olie.
Hans Scherfig: Landskab med satyrer og kvinder, 1943, olie.
Poul Agger: Udslip, 1977, olie.
Hans Chr. Rylander: Brev til fru Jensen om sidens hule brag, 1977, olie.
Erhvervet med tilskud fra Ny Carlsbergfondet:
Arne Haugen Sørensen: Legende engle og vilde dyr, 1977, olie
Gave fra Ny Carlsbergfondet: Albert Mertz: Headquarter, 1966, olie.
(Esbjerg Kunstforening, Kunstpavillonen).

Der er til samlingen erhvervet arbejder af Giacometti, Frank Stella, Ellsworth Kelly, Robert Ryman, Roy Lichtenstein, Jim Dine Malcolm Morley, Joseph Beuys, Jesus-Rafael Soto, Gerhard Richter, Jan Dibbets, Brice Marden, Nobuo Sekiné, Dan Flavin, Søren Georg Jensen.
(Louisiana, Humlebæk).

Som testamentarisk gave fra fru Ella E. Spur har museet modtaget et maleri forestillende B.S. Ingemanns moder, Birgitte Swane, 1851-1809.

Desuden modtaget en buste af Frederik Tutein, 1751-1853, udført af J.A. Jerichau og bemalet af Johan Frølich samt et voksrelief af J.B.S. Estrup, udført af H. Conradsen skænket af Kai Stage.
(Frederiksborgmuseet, Hillerød)

Museet har erhvervet:
Kaffekande af sølv. Mester Nicolai Brandt, Horsens ca 1790. Gave fra Selskabet Kunstindustrimuseets Venner.
Ring af guld. Originalmodellen til "Egepige". Udført af guldsmeden Arje Griegst, København 1977.
(Kunstindustrimuseet, København).

Som gave fra Ny Carlsbergfondet har museet modtaget 20 oliebilleder af Lorenz Frølich, der hidtil har været atypisk og for sparsomt repræsenteret og 1 oliebillede af Edma Frølich Stage.
Af Henri Laurens er erhvervet 3 figurer fra 1930'erne og 1 fra 1940'erne. Købt på Robert v. Hirsch' auktion i London.
Af Maurice Estève er modtaget et maleri: L'oiseleur du pacifique, 1961 som arv efter Nellie Estève, kunstnerens hustru.
(Statens Museum for Kunst).

Museet har erhvervet:
Jean Amado: Skib XIV 1976. Skulptur, cement med knust basalt.
Vieira da Silva: Shower. 1976. Gouache 70x56
Gave fra Lillian og P.T. Nielsens Fond.
Michelangelo Pistoletto: Spejl i spejlet. 1973. serigrafi på slebet stål. 100x70
Michelangelo Pistoletto: Venus. 1973. serigrafi på slebet stål. 125x150.
(Nordjyllands Kunstmuseum, Ålborg).

Etnologi:
I forbindelse med forberedelser til det internationale børneår 1979 er museets fotograf m.fl. igang med et registreringsprojekt blandt 14-18 årige i Randers. I øjeblikket arbejdes der dels i boligkomplekserne i nordbyen og dels i en af de lokale rocker.grupper.
(Kulturhistorisk Museum, Randers).

Etnografika

Til den etnografiske samling har museet som gave modtaget en smuk samling fra det fjerne Østen. Der kan nævnes: porcellæn, sølv, genstande af træ, messing, fedtsten og keramik.
(Aabenraa Museum)

Antik samlinger

Ny Carlsberg Glyptotek har ved køb erhvervet 2 fibula-plader af elfenben, udformet som liggende dyr, hhv. en vædder og en okse. På undersiden af sidstnævnte er fremstillet forkroppen af en sphinx i relief. Grækenland 7. årh. f.v.t.
(Ny Carlsberg Glyptotek, København).

Andet

Karen Frifelt ledede fra december 77 til midten af marts 78 en udgravningskampagne i Sultanatet Oman i fortsættelse af tidligere arbejder her. Undersøgelserne koncentreredes om en befæstet bosættelse med gravplads fra 3. årtusind f.v.t., hvor mulighederne for handel med Mesopotamien - kobber fra Oman bjergene - og for overrislingslandbrug efterforskes. I kampagnen, der bekostedes af Omans regering og af Guldbenkian Foundation deltog landinspektør, lektor Ole Brande-Lavridsen fra Aalborg Universitetscenter, arkæologistuderende Bo Madsen, Randers og arkæologistuderende Robert H. Brunswig fra Kansas.
(Forhistorisk Museum og Institut, Moesgård)

Fortsat udgravning af byhøjen Qala'at al-Bahrain ved nordkysten af øen Bahrain i den Arabiske Golf. Undersøgelse af området sydfor byens nordmur, som dateres til sidste halvdel af 3. årt. f.v.t. med påvisning af stort stenbygget havneanlæg indenfor byen. Undersøgelsen fortsættes.
(Geoffrey Bibby, Forhistorisk Museum og Institut, Moesgård. Financieret af Carlsbergfondet og den bahrainske regering).

MEDDELELSER FRA DANMARKS MUSEER

78. 5-1

Nyt fra de permanente samlinger

14. Esbjerg Museum
Med færdiggørelse af et udstillingsrum omhandlende vikingetid er nyopstilling af museets arkæologiske udstilling afsluttet. I 3 rum vises henholdsvis: yngre stenalder, ældre jernalder og vikingetid baseret på fund fra Esbjerg-egnen.

18. Haderslev Museum
I museets permanente udstilling er ardejdet med opsætning af ny belysning afsluttet, ligesom et malerværksted fra 1910-2o er færdigopstillet.
I museets forhal er indmuret en flisevæg af maleren Carl-Henning Pedersen, skænket af Haderslev Kommune, Sønderjyllands amt og Statens Kunstfond.

21. Langelands Museum, Rudkøbing
Langelands Museum har indrettet en montre med fund fra en undersøisk ertebøllebo-plads, der i årene 1976-78 er blevet undersøgt i Møllegabet ved indsejlingen til Ærøskøbing.

31. Amagermuseet, St. Magleby
Amagermuseets nyåbnede storstue på Nordgaard er fra 16. september til 14. maj åben på søndage kl. 11-15.

34. Medicinsk-historisk Museum, København
Samlingen af mikroskoper fra det 18. og 19. århundrede er nyopstillet i museets forhal.

35. Grønlands Landsmuseum og Etnografisk Samling, Nationalmsueet.
Nuuk Ukiuni 250-ini - Godthåb 250 år.
I forbindelse med tilbageleveringen til Grønland af genstandsmaterialet fra de arkæologiske undersøgelser af den dansk-norske handels- og missionsstation Håbets Koloni (1721-28) er Etnografisk Samling af museumsbestyrelsen for Grønlands landsmuseum blevet anmodet om at tilrettelægge en udstilling i Godthåb. Udstillingen åbnede den 29. august i anledning af Nuuk/Godthåbs 250 års dag og markerer samtidig flytningen af landsmuseet fra den tidligere herrnhutiske kirkebygning i Godthåb til de nyrestaurerede pakhuse i den gamle kolonihavn.
Udstillingen fortæller på ca 180 m^2 plancher, tekster og montrer om Grønlands kulturhistorie gennem 4.000 år set fra Godthåb kommune og lægger vægten på mødet mellem eskimoisk og europæisk kultur, som fandt sted i 1721 og tiden derefter. Udstillingen er redigeret og tilrettelagt af H.C. Gulløv, Keld Hansen og Hans Kapel for Nationalmuseet og Jens Rosing for Grønlands landsmuseum. I forbindelse med udstillingen er der fremstillet en dobbeltsproget vejledning på 35 sider, som i en kortfattet tekst gennemgår de 35 sektioner, udstillingen består af.

Særudstillinger september

2. Vendsyssel historiske Museum, Hjørring
"Vendsyssel historiske Museum - nu, da og imorgen". Særudstilling 1978: hele året.

4. Nordjyllands Kunstmuseum, Ålborg
2.-25. september: The Bowl - en udstilling af keramik fra en række europæiske lande.
15. september - 8. oktober: Udstilling af oliemalerier af den franske kunstner Olivier Debré.

5. Morslands historiske Museum, Nykøbing Mors.
9.-24. september: Værker af billedhuggeren John Olsen.

6. Viborg Stiftsmuseum.
1.september- 1.oktober: "Det gamle Rådhus". En udstilling i anledning af 250-året for rejsegildet på Viborg Stiftsmuseums hovedbygning, det gamle rådhus. Vises i vinduerne på museet ud mod Gammeltorv.
1.september- 19. september: Udstillingen "Ægyptiske Billedtæpper" vises i Pakhuset bag Mathiasgade. Åben hver dag 14-17.
2o.september-28.september: Viborg Kunstforening afholder nordisk kunstudstilling i anledning af nordisk uge i Viborg. Pakhuset.
28.september- 1.oktober: U-landsfonden afholder udstilling. Hver dag 14-17. Pakhuset.

7. Kulturhistorisk Museum, Randers.
"Fra vugge til grav". Tekstiludstilling fra museets egne samlinger. 22.september -?

9. Herning Museum
Udstillingen "Dragt, -dele og -detaljer" slutter den 30. september. På opfordring forsøger vi at omarbejde den til en vandreudstilling.
Udstillingen "Jens Nielsens Bondegaard" slutter den 24. september på Herning Museum.

12. Varde Museum
I forbindelse med billedkampagnen i Ribe amt viser museets 23.9.-6.10. udstillingen "Foto i 1800-tallet" udlånt af Det kgl. Bibliotek.
Særudstilling i september: Rosa Stenseth, maleriudstilling.

13. Vejle kulturhistoriske Museum
Plancheudstilling, september: "Vikingerne" I plancher, foto og modeller fortælles der om tidligere og igangværende gravninger i Jelling, Ravning og Vorbasse.
Særudstilling, august-oktober: "Harald Kidde - 100 år". Museet markerer 100-års dagen for digterens fødsel i Vejle. En litterær udstilling, der fortæller om Harald Kiddes forfatterskab, hvis væsentlige inspirationskilde var Vejle by og dens omegn. Til udstillingen er der lånt manuskripter brev og andet fra Det kgl. Bibliote, Frederiksborgmuseet og Statens Museum for Kunst.

14. Esbjerg Museum
I forbindelse med billedindsamlingen i Ribe amt i samarbejde med de lokalhistoriske arkiver og Danmarks radio, arrangerer museet en særudstilling: "Billede eller virkelighed". På forskellige måde analyseres tidligere tiders fotografier m.h.t. det de kan fortælle betragteren idag også gennem de motiver, som aldrig blev fotograferet. Gennem nutidige eksempler betrag tes myten om fotografiets objektivitet. Desuden viser udstillingen et atelier fra omkring 1920 og museets samling af fotografiapparater.

15. Esbjerg Kunstforenings Samling, Kunstpavillonen.
16.september - 1.oktober: Kunstnersammenslutningen Sonde.

16. Den Antikvariske Samling i Ribe
I forbindelse med "Billedstormen" i Ribe amt fra 29. september -8. oktober udstiller Antikvarisk Samling "Jacob A. Riis. En avis-reporters fotografier fra New York's slum omk. 1890". Udstillingen blev til 1972/73 ved et samarbejde mellem Kunstindustrimuseet og Antikvarisk Samling. Udstillingen har vandret lige siden og kan stadig lånes ved henvendelse til Antikvarisk Samling.

17. Ribe Kunstmuseum
Særudstilling: 22.9.-22.10. Litografier og tegninger af René Fievé.

18. Haderslev Museum
17.9.-15.10. udstilling med Horsenskunstneren, grafikeren Svend E. Hansen. Udstillingen omkring panelerne i Slotsgade 20 er forlænget til hen i efteråret 1978 og suppleres fortløbende med Nationalmuseets Farvekonserveringsanstalts færdigrestaurerede inventar og paneler.

19. Aabenraa Museum
23.9.-8.10. "Skibsbilleder",malerier og akvareller af marinemaleren Arne Skottenborg Frederiksen, navigationslærer i Sønderborg.

20. Svendborg og Omegns Museum
Udstillingen Almuetøj på Sydfyn 1750-1850 på Viebæltegård forlænges året ud.

21. Langelands Museum, Rudkøbing
Langelands kunstforening afholder i september to mindre udstillinger med lokale kunstneres værker i museets særudstillingslokaler, Østergade 25.

22. Vikingeskibshallen, Roskilde
Udstillingen "Tre byer i Vikingetiden - Dorestad, Hedeby og Wolin" vises året ud. Udstillingen omhandler 3 nordeuropæiske byer i vikingetid: Dorestad (i det nuværende Holland), Hedeby (ved Slesvig) og Wolin (i det nuværende Polen) og omfatter arkæologiske fund fra de 3 byer.

23. J.F. Willumsens Museum, Frederikssund
2.september - 31. oktober: "Arme og Ben på Willumsen". Syv danske billedkunstnere - Poul Gernes, Erik Hagens, Per Kirkeby, Bjørn Nørgaard, Lene Adler Petersen, Ursula Reuter og Richard Winther har på Willumsens Museum opbygget en udstilling, der dels består af en total nyophængning af museets samlinger, dels af en række kunstværker skabt specielt til denne udstilling. Disse kunstværker, der alle er opbygget med tilknytning til Willumsens kunst, er anbragt både i museet og udenfor i en teltlignende bygning, rejst til formålet.

24. Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Helsingør.
I august-september viser museet arkitekt Niels Bechs udstilling "Danske minder i Ghana".

25. Louisiana, Humlebæk
25.8.-22.10.:"Børn er et folk"
6.9.-1.1o.: Nobuo Sekine

27. Sorø Amts Museum
Særudstilling 18.9.-22.10.: Aluminia.

29. Ordrupgaardsamlingen.
14.september- 15.oktober: Eva Sørensen -nye skulpturer. Dgl. 12-17, mandag lukket
I parken.
15.september- 15.oktober: Wifredo Lam, en retrospektiv udstilling, malerier suppleret med grafik. Dgl. 12-17, mandag lukket.
14.september- 15.oktober: Udstilling af børns projekter til børne/skole/kursus-hus. Dgl. 12-17, mandag lukket.

30. Kastrupgårdsamlingen, Kastrup
26.9.-29.11.: Alternativ dansk grafik i 60'erne.

33. Medicinsk-historisk Museum, København
En særudstilling om tandlægevæsen er opstillet på Rigshospitalet.

34. Nationalmuseet, Brede
"Det farlige Liv", sidste dag 29. oktober hver dag 10-17.

35. Bornholms Kunstmuseum, Rønne
9.september- 8.oktober: Udstilling af keramikerne Gerd Hjort Petersen og Hans Munck Andersen. Udstillingen er arrangeret i samarbejde med Nordjyllands Kunstmuseum og Kunstindustrimuseet, hvor den senere skal vises.

Særudstillinger oktober

1. Bangsbomuseet, Frederikshavn
Fra 6.10.-29.10. arrangeres i samarbejde med Kulturelt Smaråd, Frederikshavn udstillingen "Pejling 78". Denne udstilling arrangeres hvert år over moderne nordisk kunsthåndværk indfor områderne vævning, keramik, glas, sølv m.v. I år vil udstillingen vise svensk kunsthåndværk med arbejder af ca 50 kunsthåndværkere.

2. Vendsyssel historiske Museum, Hjørring
"Vendsyssel historiske Museum - nu, da og i morgen" - året ud.

3. Sæby Museum
I skolernes efterårsferie vises en udstilling "Bybilleder" omfattende ældre fotografier af bypartier i Sæby og fotografier af de samme bypartier som de ser ud idag. hverdage 10-17, week-end 10-13.

4. Nordjyllands Kunstmuseum, Ålborg
Udstilling af oliemalerier af Olivier Debré. til 8. oktober
7.oktober- 5.november: Cirkusplakater fra hele verden.
14.-29. oktober: Å-udstillingen.
14.oktober- 5.november: Keramik af Gert Hjort Petersen og Hans Munck Andersen, Bornholm.

5. Morslands historiske Museum, Nykøbing Mors
6.oktober- 19.november: "Gamle dynetøjer"

6. Viborg Stiftsmuseum
U-landsfondens udstilling i Pakhuset. Til 8. oktober.
13.-29. oktober: Fotoudstilling "Et ukendt princip" af Kåre P. Johannesen. Pakhuset, åben hver dag 14-17.
Fra 8. oktober: "Det brugte man i stenalderen", en udstilling om de materialer stenalderfolk havde til rådighed og om, hvad de brugte dem til. Vinduesudstilling.
5.-8.oktober: Udstilling af manglebrætter og rejsekrin fra Viborg Stiftsmuseums samlinger på udstillingen "Den jyske kunst- og antikvitetsudstilling 1978" i Tinghallen i Viborg.

7. Kulturhistorisk Museum, Randers
"Fra vugge til grav"

8. Museerne i Holstebro
"Jorden rundt i Holstebro" er fællestitlen på de udstillinger som arrangeres af samtlige museer i Holstebro i perioden 7.10.-12.11. Udstillingerne omfatter bl.a. kunst fra Bali, Persien, Afrika, Peru, Grønland og Europa samt forskellige våbensamlinger fra fremmede lande. I arrangementet deltager: Holstebro Museum, Holstebro Kunstmuseum, Jens Nielsens Museum, Dragon-og Frihedsmuseet, Hjemmeværnsmuseet, Grønlænderhuset.

9. Herning Museum
Fra 14. oktober til 30. april vises på Herning Museum udstillingen "Klittens landbrug og fiskeri i ældre tid" udarbejdet af Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg for Abelines gård. I tilknytning til udstillingen vises lysbilledserien "Øvelse med Flyvholm redningsbåd 1960" udarbejdet af Lemvig Museum

12. Varde Museum
I forbindelse med billedkampagnen i Ribe amt viser museet "Foto i 1800-tallet" til 6.10. og 8.10.-23.10. "Hoffotograf Elfelts vestjyske billeder" udlånt af Danmarks Radio.
Særudstilling i oktober: Edith J. Beuschau, maleriudstilling.

13. Vejle kulturhistoriske Museum
"Harald Kidde - 100 år" til 31.10.

14. Esbjerg Museum
"Billede eller virkelighed" til 23.11.

15. Esbjerg Kunstforenings Samling, Kunstpavillonen
7.-29. oktober: Sonja Ferlov: Skulpturer

16. Den antikvariske Samling, Ribe
"Jacob A. Riis. En avis-reporters fotografier fra New York's slum omk. 1890" til 8. oktober.
9.-29. oktober udstiller Hans Bitsch-Larsen og Jørgen Skaarup malerier med motiver fra Ribe og Ribeegnen.

17. Ribe Kunstmuseum
Litografier og tegninger af René Fievé. til 22.10.

18. Haderslev Museum
Grafikeren Svend E. Hansen, til 15.10.
Panelerne i Slotsgade 20.

19. Aabenraa Museum
"Skibsbilleder" til 8.10.

20. Svendborg og Omegns Museum
"Almuetøj fra Sydfyn 1750-1850 på Viebæltegår, året ud.
I forbindelse med Handelsstandens 100 årsjubilæum i oktober opstilles en stor udstilling med fotostater, der viser byens udvikling i det samme tidsrum, i aulaen på Svendborg ny Handelsskole.

21. Langelands Museum, Rudkøbing
Langelands Museum afholder i oktober en udstilling af Robert Jacobsen og hans datters værker. Udstillingen kan ses i museets særudstillingslokaler, Østergade 25.

22. Vikingeskibshallen, Roskilde
"Tre byer i Vikingetiden - Dorestad, Hedeby, Wolin. - året ud.

23. J.F. Willumsens Museum, Frederikssund
"Arme og Ben på Willumsen", til 31.10.

25. Louisiana, Humlebæk
7.10.-26.11.: Andy Warhol

26. Frederiksborgmuseet, Hillerød
"Fædrelandshistoriske billeder", jubilæumsudstilling. 5.oktober 1978- til 2. januar 1979.

27. Sorø Amts Museum
"Aluminia", til 22. oktober.

29. Ordrupgaardsamlingen
Eva Sørensen, nye skulpturer, til 15.10.
Wifredo Lam, til 15.10.
Udstilling af børns projekter til børne/skole/kursus-hus, til 15.10.

30. Kastrupgårdsamlingen, Kastrup
"Alternativ dansk grafik i 6o'erne", til 29.11.

32. Kunstindustrimuseet, København
4.10.-31.10.: Fremmedarbejdernes virkelighed. Fotografier af Lene Åkerlund.
10.10.-12.11.: Smykker af guldsmeden Bent Gabrielsen Pedersen
26.10.-5.11.: Bo Bedre vælger: Årets bedste ting til boligen (Stensalen)

33. Medicinsk-historisk Museum, København
Særudstilling om tandlægevæsen på Rigshospitalet.

34. Nationalmuseet, Brede
"Det farlige Liv" til 29. oktober.

35. Bornholms Kunstmuseum, Rønne
Keramik af Gerd Hjort Petersen og Hans Munck Andersen, til 8. 10.

Særudstillinger november

1. Bangsbomuseet, Frederikshavn
Fra 4.11. til 26.11. vises i samarbejde med foreningen "værestedet" udstilling med arbejdende stands, der viser vævning, spinding og farvning af garner m.m. samt færdige arbejder.

2. Vendsyssel historiske Museum, Hjørring
"Vendsyssel historiske Museum - nu, da og i morgen" - året ud.

4. Nordjyllands Kunstmuseum, Ålborg
Cirkusplakater fra hele verden, til 5.11.
Keramik af Gerd Hjort Petersen og Hans Munck Andersen, til 5.11.

5. Morslands historiske Museum, Nykøbing Mors
"Gamle dynetøjer" til 19.11.
Kunstudstilling, 26.11.-6.12.

6. Viborg Stiftsmuseum
"Det brugte man i stenalderen", vinduesudstilling, til 31.12.
1.11.-30.11.: Viborg Kunstforening afholder skiftende udstillinger i Pakhuset bag Mathiasgade. Hver dag 14-17.

7. Kulturhistorisk Museum, Randers
"Fra vugge til grav"

8. Museerne i Holstebro
"Jorden rundt i Holstebro", til 12.11.

9. Herning Museum
Fra 14. november vil udstillingen "Jens Nielsens Bondegaard" atter kunne ses på museet.
"Klittens landbrug og fiskeri i ældre tid" til 30.4.79.
Den 2. og 3. november afholder Højskolernes Håndarbejde udstilling i ovenlyssalen på Herning Museum

12. Varde Museum
Særudstilling november: Annelise T. Jensen, keramikudstilling.

14. Esbjerg Museum
"Billede eller virkelighed", til 23.11.

15. Esbjerg Kunstforenings Samling, Kunstpavillonen
4.-19.november: Årets pressefoto.
25.november- 17.december: Roël D'Haese, skulpturer.

17. Ribe Kunstmuseum
18.11.-17.12.: Udstilling af malerier med motiver fra Ribe Sct. Catharinæ Kirke og Kloster i anledning af 750-års jubilæet.

19. Aabenraa Museum
Grafik og litografier fra Sønderjyllands Kunstmuseum i Tønder, til 26.11.
24.11.-3.12. Sct. Georgsgildernes U-landsudstilling.

20. Svendborg og Omegns Museum
"Almuetøj på Sydfyn 1750-1850" på Viebæltegård - året ud.

21. Langelands Museum, Rudkøbing
Langelands fotoamatører udstiller i museets særudstillingslokaler, Østergade 25, ca 1.-15.november.
Langelands Kunstforening udstiller i museets særudstillingslokaler, Østergade 25, ca 18.11.-3.12.

22. Vikingeskibshallen, Roskilde
"Tre byer i Vikingetiden - Dorestad, Hedeby, Wolin" - året ud.

25. Louisiana, Humlebæk
Andy Warhol, til 26.11.

26. Frederiksborgmuseet, Hillerød
"Fædrelandshistoriske billeder", til 2. januar 1979.

28. Køge Museum
Udstillingen Verdens Kvinder- Kvinders Verden åbner i den nye hal på Køge Rådhus den 11.november og står januar måned ud.

30. Kastrupgårdsamlingen, Kastrup
"Alternativ dansk grafik i 60'erne", til 29.11.

32. Kunstindustrimuseet, København
Smykker af guldsmeden Bent Gabrielsen Pedersen, til 12.11.
Bo Bedre vælger, til 5.11.
1.11.-28.11.: "Spind". Trådarbejder af Karen Hansen Desaunay.
7.11.-30.12.: Kunsttidsskrifter- før og nu.
11.11.-10.12. Hans Munck Andersen og Gerd Hjort Petersen, porcelæn og stentøj.
17.11.-30.12.: Mogens Kochs møbler 1928-78.
28.11.-30.12.: Billedtøj, billedvæv og tøjbilleder. Kirsten Jelstrup og Liselotte Kjærsgaard (Stensalen).

Særudstillinger december

1. Bangsbomuseet, Frederikshavn
Fra 1.12.-23.12. vises udstillingen "Legetøj og juletræ omkr. århundredeskiftet".

2. Vendsyssel historiske Museum, Hjørring
"Vendsyssel historiske Museum - nu, da og i morgen" - året ud.

5. Morslands historiske Museum, Nykøbing Mors
Kunstudstilling, til 6.12.
10.12. - 4.2.1979: "Gud til Ære". Kristen litteratur, billeder o.l. fra museets samling.

6. Viborg Stiftsmuseum
"Det brugte man i stenalderen", vinduesudstilling, til 31.12.
1.12.-10.12.: Omsorgsarbejdet i Viborg afholder den årlige juleudstilling af deltagernes arbejder. Pakhuset hver dag 14-17.

9. Herning Museum
"Jens Nielsens Bondegaard"
"Klittens landbrug og fiskeri i ældre tid", til 30.4.79.

12. Varde Museum
Særudstilling december: Karin Meisler, silhuetklip.

15. Esbjerg Kunstforenings Samling, Kunstpavillonen.
Roël D'Haese, skulpturer, til 17.12.

17. Ribe Kunstmuseum
Malerier med motiver fra Ribe Sct. Catharinæ Kirke og Kloster, til 17.12.

19. Aabenraa Museum
Sct. Georgsgildernes U-landsudstilling, til 3.12.
2.12.-31.12.: Grænselandsudstillingens juleudstilling.
7.12.-31.12.: "Oldemors juletræ".

2o. Svendborg og Omegns Museum
"Almuetøj på Sydfyn 1750-1850" på Viebæltegård - året ud.

21. Langelands Museum, Rudkøbing
Langelands Kunstforening, til 3.12.
7.12. - 14.1.79: Juleforberedelser. En udstilling om julebagning og julemadlavning i forrige århundrede. Museets særudstillingslokaler, Østergade 25.

22. Vikingeskibshallen, Roskilde
"Tre byer i Vikingetiden - Dorestad, Hedeby, Wolin" - året ud.

26. Frederiksborgmuseet, Hillerød
"Fædrelandshistoriske billeder", til 2.1.79

28. Køge Museum
"Verdens Kvinder - Kvinders Verden" til 31.1.79

32. Kunstindustrimuseet, København
Kunsttidsskrifter - før og nu, til 30.12.
Hans Munck Andersen og Gert Hjort Petersen, til 10.12.
Mogens Kochs møbler 1928-78, til 30.12.
Billedtøj, billedvæv og tøjbilleder, til 30.12.
7.12.-14.1.79: Rejse i Philippinerne. Torben Huss, Akanda og Peter Severin.

34. Nationalmuseet, 1.afd., København
Særudstilling december: Årets danefæ.

Foredrag og andre arrangementer

5. Morslands historiske Museum, Nykøbing Mors
Foredrag:
25.9.: Folkemedicin og overtro, v. E. Hovesen, Grenå
16.1o.: Sådan var de klædt, v. Gitte Nødskov, Karup.
30.1o.: Børnelitteratur, v. Mette Winge, København
6.11.: Fr.VII og grevinde Danner, v. Roar Skovmand, København
4.12.: Årets højtider, v. C. Bregenhøj.

"Anskuelsesbilleder fra historieundervisning" - er forsynet med læsetekst. Der er 40 tavler, som fortrinsvis er bestemt til vandreudstilling for Morsø skolevæsen.

I week-end'en før 1. adventssøndag arrangeres på Dueholm kloster en demonstration af skikke omkring advent.

10. Naturhistorisk Museum, Århus.
1.9.-31.1o.: Lysbilledforedrag om svampe.
Non stop mellem 10 og 17.

Fra mandag 16.10. til fredag 20.10. kl.

10-17 har museet sit årlige efterårsferie-arrangement for børn. Der bliver mulighed for at deltage i tegnekonkurrencer, gættekonkurrencer og sporlege, og der vises naturfilm og tegnefilm hver dag kl. 10.15, 11, 13, 13.45, 14.30 og 15.15. Endvidere vil der være udstilling af burfugle. Gratis adgang.

11. Etnografisk afdeling, Moesgård
I efterårs- og forårssæsonen vil der blive foredrag o.a. ca hver måned.

12. Varde Museum
I forbindelse med billedkampagnen i Ribe amt arrangeres der i perioden 29.9.-8.10. i samarbejde med Varde Byhistoriske Arkiv en række forevisninger af gamle Vardefilm.

16. Den Antikvariske Samling, Ribe
Antikvarisk Selskab, som er Den antikvariske Samlings støtteforening, afholder i efteråret en foredragsrække, hvor lokale forskere tilknyttet SUC fortæller om deres projekter:
11.1o.: projektleder P.O.Pedersen, Rutebilerne i fortid og nutid.
24.10., amtskontorchef H.H.H.Andrup, Ægteskab og nutid.
7.11.: forskningsmedarbejder Jens Qvortrup, De økonomiske og sociale forhold i Østeuropa og betydningen af konkret og pålidelig information.
27.11.: Cand.mag. Ingrid Nielsen, Kirker og klostre i Ribe før Reformationen.
Alle foredrag kl. 20 i Borgerdalen, Ribe rådhus..

20. Svendborg og Omegns Museum
I samarbejde med Folkeuniversitetet afholdes følgende foredragsrækker:
Sexualitet, sexualmoral og sexualoplysning i Danmark i 200 år. I forbindelse med museets udstilling over samme emne holdes 3 forelæsninger: 27.9.: Redaktør Erik Nørgaard, 4.10.: cand.psych.Sten Hegeler, orgasmejagt eller følelsesræs? 11.1o.: lektor Niels Einer-Jensen, frihed, lighed og prævention.

Industriel arkæologi. 25.10. museumsinspektør cand.mag. Jacob Jensen.

Industri og socialhistorie i 2. halvdel af 1800. 3 forelæsninger v. adjunkt cand. mag. Kaj Habekost. 1.11.: Byens og dens udvikling, befolkningsmæssigt og erhvervsmæssigt, industrien og dens udvikling. 6.11.: Arbejderne og deres vilkår, økonomisk, socialt,politisk. 8.11.: Enkelte virksomheder og deres udvikling.

Svendborgs Middelalderhistorie - set gennem et mikroskop. Det levede man af: Mad og Drikke. 15.11.: v. mag.scient. Grete Jørgensen, Nationalmuseet.

Vegetationen i og omkring Svendborg i Middelalderen. 22.11.: v. forstkandidat Thomas Bartholin, Lunds Universitet.

Det levede man af: Vildt-fisk- kvæg og fjerkræ. 29.11. v. mag.scient. Tove Hatting, Zoologisk Museum, København.

Svendborgensere i middelalderen - skeletmateriale fra udgravninger. 6.11. v. lektor, cand,med. Isabella Ikocz, Odense Universitet.

Alle forelæsninger på Amtscentralen, Dronningemaen 57, Svendborg.

21. Langelands Museum, Rudkøbing
Langelands Museum har i samarbejde med Svendborg Statsgymnasium fremstillet et sæt undervisningsmateriale, beregnet til brug i 1.G. om arkæologi som kildemateriale. Desuden har museet fremstillet 2 skolekasser med flint-oldsager til udlån. Den ene kasse er beregnet til mindre klasser eller til lærere der ønsker let gennemgang af de forskellige oldsagsformer, den anden er beregnet til ældre klassetrin eller til lærere, der ønsker at give en dybtgående undervisning i de forskellige stenalderkulturer.

25. Louisiana, Humlebæk
Koncerter, teater, biograf:
24.9.: DUT-koncert. Elsinore Players. 3o.9.: Børneteater: Hej. 1.1o.: Børneteater: Musikbutikken. 4.1o.: Suzanne Brøgger læser af Creme Fraiche. 7.1o.: Warhol-film. 8.1o.: Børneteater, støvbolden og badesvampen. 11.1o.: Kontra-kvartetten. 14.1o.: Børneteater, Himmel og Hav. 15.1o.: Børneteater, Fredag slår på tromme. 14.1o.: Warhol-film. 15.1o.: Warhol-film. 16.1o.: Børneteater, Løven der kun spiser jordbær. 20.1o.: Børneteater: Liv og dukken. 22.1o.: Hans Henrik Ley og Den danske Blæserkvintet, Fagotten der fik ondt i maven. 28.1o.: Ralph Kirshbaum. 28.1o.: Warhol-film. 29.1o.: Dut-koncert. 29.1o.: Warhol-film. 1.11.: Vita Andersen læser af "Tryghedsnarkomaner". 4.11.: Warhol-film. 5.11.: Warhol-film. 11.11.: Warhol-film. 12.11.: András Schiff-Anton Kontra. 12.11.: Warhol-film. 18.11.: Warhol-film. 19.11.: Warhol-film. 19.11.: Møde med komponisten - Karl Aage Rasmussen. 25.11.: Warhol-film. 26.11.: Warhol-film.

26. Frederiksborgmuseet, Hillerød
I Frederiksborgmuseets foredragssal afholdes den 10. oktober en lieder-aften med kgl.operasanger Ulrik Cold og den 12. november synger kgl. operasanger Edith Guillaume akkompagneret af Musica Danica. Begge aftener er arrangeret af Frederiksborg Kulturcenter.

34. Nationalmuseet, 1. afd., København.
29.1o. kl. 14. i oldskriftsselskabets sal: foredrag v. Else Asmussen: Nisser og trolde i kæmpehøje.

I efterårsferien afholdes forskellige aktiviteter for børn i skolestuen.

34. Nationalmuseet, København.
Nationalmuseets julemarked åbner fredag den 24. november i udstillingskælderen Ny Vestergade 1o. Åbent i museets normale åbningstid, mandag lukket. Julemarkedet varer året ud.

Publikationer

Vendsyssel historiske Museum, Hjørring har udsendt "Vendsyssel nu og da", 2, 1978. Den er på 112 sider og indeholder fgl. artikler: Gunnar Solvang: "Sønder Store"- en gård i Vendsyssel. Søren H. Andersen: En 8ooo-årig pil fra Vendsyssel. Søren Nancke-Krogh: Narre i Middelalderens Vendsyssel. O.Wæver Rasmussen: Hjørrings rådhus. Palle Friis: Museets fonograf. Anders Pape Møller og Jørgen Stubgaard: Fugle og landskaber i Vendsyssel - før og nu. Mogens Kruse: Knuth Becker.billeder.

Viborg Stiftsmuseum
MIV 8 1978 udkommer o. 8.december med fgl. indhold:
J. Israelsen: Grønbæk Hospital. Svend Nielsen: Vejen til Fur. Svend Nielsen og John Simonsen: En jættestuetomt i Nautrup sogn. Klaus Ebbesen: En flintøkse. Per Baand: Frostjordspolygoner i Midtjylland. Jesper Boldsen: Liv og Død i middelalderens Viborg. Erik Levin Nielsen: Med kærlig Hilsen. Peter Seeberg: Om Paradis. Jens Vellev: Mikkelskirken i Viborg. Marie Stoklund og Erik Moltke: Runestenen ved Klejtrup sø. Mette Iversen og Ulf Näsman: En 2½ tusind år gammel ildgrav i Troestrup. Jørgen Steen Jensen: En ny Mauritius mønt fra Viborg. Eli Andersen: en metode til konservering af meget rustent, jordfundet jern,

Holstebro Museum
har udgivet Holstebro Museums Årsskrift 1977. Bogen indeholder følgende artikler:
Rigmor Lillelund: "Nyboes gård" - en købmandsgård i Holstebro fra 1700-tallet. Torben Skov: Flintsmedens slibesten. Torben Skov: En hustomt med klokkebægerkeramik fra Stendis. Klaus Ebbesen: Sikar og klokkebægerkultur. Torben Skov: Et ældre broncealdergravfund fra Sevel. Orla Nautrup: Årsberetning. Bent Holm: Lokalhistorisk Arkiv for Holstebro kommune. Ingerid Løn: Gaver indkommet til Holstebro museum i 1977.

Forhistorisk Museum og Institutter, Moesgård
H.J. Madsen, Det ældste Vilhelmsborg, Århus Årbog 1978. Søren H. Andersen: En 8000 årig pil fra Vendsyssel, Vendsyssel nu og da, 2., 1978. Søren H. Andersen, Ertebøllekultur på Vestfyn, Fynske Minder 1977. Søren H. Andersen, En mønstre hjortetaksøkse fra den ældre stenalder, Skvæt, Skrift for Museumsforeningen for Skanderborg og Omegn, 1978.

Svendborg og Omegns Museum
Otto Jonasen: Pjentemølleren og hans dagbog, Svendborg 1978, 124 s. Skrifter fra Svendborg og Omegns Museum, Bind 2, redigeret af Henrik M. Jansen.

Frederiksborgmuseet, Hillerød
"Fædrelandshistoriske billeder". Katalog ved Mette Bligaard. ca 170 sider.

Nationalmuseet, 1. afd., København
Danmarks Oldtid. Nationalmuseets vejledninger. København 1978, 80.s.,. ill. og arkæologisk tidstavle. Dansk og engelsk udgave.

Nationalmuseet,Den kgl. Mønt-og Medaillesamling. Nordisk Numasmatisk Unions medlemsblad fås i abonnement hos Den kgl. Mønt- og Medaillesamling Nr. 4, august 1978: Rudi Thomsen 60 år 21 juli af Georg Galster og Erik Christiansen. Patrick Bruun: Follis-penningpung i palatsperspektiv. Anne Kromann: Dio Cassius og numismatikken. Jan H. Nordbø: Romersamlingen i Oslo. Erik Christiansen og Niels Hannested: Alexandrinere fundet i Danmark. Litteraturanmeldelser m.m.

Holger Hede: Danmarks og Norges Mønter 1541-1814-1977 er i juni udkommet i 3. reviderede udgave med tilføjelser og engelsk resumé, 227 sider, ca 1150 ill., indbundet. Copyright: Selskabet Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings Venner (Danske Boghandleres Kommissionsanstalt).

Konservering

Konserveringen og restaureringen af Philip Koninckx "Udsigt over Waal-floden ved Beek" er tilendebragt og maleriet atter ophængt i samlingen.
(Statens Museum for Kunst, København).

På Antikvarisk Samlings initiativ er Ribe Rådhussamling for tiden under restaurering ved konserveringstekniker Marianne Carlsson, København. Konserveringen foregår på museet under tilsyn herfra.
Ribe Rådhussamling, som tilhører Ribe kommune er udstillet i Ribes gamle rådhus. Samlingen omfatter genstande knyttet til byens offentlige liv fra middelalderen til 1800-årene.
(Den Antikvariske Samling, Ribe).

Langelands museums konserveringsafdeling har konserveret en samling geværer og blankvåben med tilhørende værktøj.
Desuden er en langkniv fra en vikingetidsgrav ved Nørre Longelse blevet konserveret.
Endelig er konserveringen af en lang række genstande fra en undersøisk ertebølleboplads ved Møllegabet ud for Ærøskøbing blevet påbegyndt.
(Langelands Museum, Rudkøbing).

Langelands Museums konserveringsafdeling har anskaffet en vakuumpumpe med tilhørende tørreapparat. Desuden er der blevet anskaffet et stort elektrolysekar, således at konserveringsafdelingen er ved at være parat til at modtage konserveringsopgaver fra de fynske museer.
(Langelands Museum, Rudkøbing).

Konservatorelev Susanne Barchalia har i juli og august måned finansieret af midler fra Fyns amtskommune konserveret en række genstande fra udgravningerne i Møllergade 6 (matr. 607 a) samt fra Franciskanerklosteret.
(Svendborg og Omegns Museum).

Amagermuseet Tårnby-stue, der har malede dekorationer fra sidste halvdel af det 18. årh., har gennemgået en omfattende istandsættelse og restaurering.
Restaureringsarbejderne på museets omfattende dragtsamling fortsættes løbende. Det gælder bl.a. de mange nyerhvervelser.
(Amagermuseet, St. Magleby).

Konservering – sikkerhed

Jysk Teknologisk Institut har for Viborg amts Konserveringsanstalt foretaget en undersøgelse af formalinafgivelse fra spånplader. Der blev ikke konstateret afgivelse fra Fenolex-spånplade, mens almindelig spånplade som venteligt afgav formalin, der er et af de mest reaktionsvillige, organiske stoffer, med bl.a. tilbøjelighed til at danne myresyre, der er stærkt korroderende. Desuden hærder det læder og beslægtede materialer. Selvom formalin i kraft af sin giftighed (MAK-værdi = 1 ppm), virker stærkt desinficerende, må det nok siges, at det skader mere end det gavner, hvorfor det på det bestemteste må anbefales museerne at bruge Fenolex-plader i stedet for de almindelige.
(Viborg Amts Konserveringsanstalt, Skive).

Rengøringspersonalet ved Kulturhistorisk Museum har ofte problemer med eksem m.v. forårsaget af de skrappe midler der idag anvendes til rengøring. Vi ser dette som et symptom, der gør det nødvendigt at foretage undersøgelse af mulige langtidsskadevirkninger også på museumsgenstande. Viden om rengøringsmidlernes kemiske sammensætning synes vanskeligt tilgængelig, og den potentielle skadevirkning - evt. i forbindelse med konserveringsmidler - synes ikke undersøgt. Kulturhistorisk Museum modtager gerne oplysning om andre museers erfaring i dette område.
(Kulturhistorisk Museum, Randers).

Sikkerhed

Den elektriske belysning i Amagermuseets dragtsamling er blevet kontrolleret og fundet tilfredsstillende.
(Amagermuseet, St. Magleby).

Bygningsmæssige forhold

I løbet af foråret 1978 er Den gamle Gård blevet istandsat for midler fra Det særlige Bygningssyn. Alle facader er blevet gjort i stand. I denne forbindelse er en del tavl og bindingsværk blevet fornyet. Tagene er blevet hovedrepareret. Som et forsøg har man ibiandet glasfiber i understrygningsmørtelen som erstatning for fæhår. Da alle lofter var angrebet af insekter, er de blevet behandlet med c-tox imprægneringsvædske. Restaureringsarbejdet blev ledet af arkitekt Søren Kiersgaard i Fåborg.
(Den gamle Gård, Fåborg).

Langelands Museum har indrettet geværmagasin i et lokale, der tidligere blev benyttet som værksted. Et lagerrum er derefter blevet lavet om til værksted.
(Langelands Museum, Rudkøbing).

Bornholms Museum har med støtte fra amt, kommune og de lokale pengeinstitutter erhvervet ejendommen Rolighedsgade 37, som tænkes indrettet til kontor, arkiv og folkerum.
I mange år har denne ejendom været den sidste manglende brik i mange års målbevidst ejendomskøb rundt om museets grund i Sct. Mortensgade. Det er derfor med stor glæde at det nu er lykkedes at erhverve denne sidste ejendom, som iøvrigt er sammenbygget med et af museets huse.
(Bornholms Museum, Rønne).

Amagermuseet i St. Magleby blev for få år siden forøget med nabogården Nordgaard.
Dette skete med kulturministeriets støtte. Her vil i fremtiden museets samling af havebrugs-

og landbrugsredskaber få plads. Det er tanken og allerede delvis realiseret, at det sammenhængende haveanlæg, der forbinder de to museumsgårde, bliver dyrket som en urtegård med de produkter, som gjorde amagerne kendte.
Første etape af Nordgaards restaurering er nu fuldendt, idet den festligt dekorerede storstue, hvor Nationalmuseets konservatorer bag flere lag tapet fremdrog hidtil ukendte malede vægdekorationer, er tilgængelig for publikum.
Storstuens bygningsrestaurering og farvekonservering muliggjordes ved tilskud fra Amagerkommunerne, Sonning-Fonden, Tuborgfondet og Amagerbanken.
Amagermuseet har på Nordgaard fået et nye magasinrum indrettet.
(Amagermuseet, St. Magleby).

I Skrivelse af 26. juni 1978 meddeler Det særlige Bygningssyn, at man har indstillet til Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, at den på ejendommen matr.nr. 323 d Svendborg bygrunde, Fruestræde 3, Svendborg (Anne Hvides Gård) tilhørende museet, foretagne fredning i klasse A omfattende forhuset udvides til at omfatte forhus og sidehus. Samtidig er restaureringen af bygningskomplekset udvidet til også at omfatte dette sidehus. I den forbindelse har museet ladet udarbejde tegninger til en beskeden tilbygning, som skal rumme toiletter, te-køkken, magasin m.m. Denne udbygning koster ca 150.000 kr., som søges skaffet til veje.

Ved hjælp af fra Sønderjyllands Amtskommune til beskæftigelsesfremmende foranstaltning restaureres for tiden de nyligt af Haderslev kommune erhvervede hestekøretøjer m.v. i Christiansdal - ligesom bygningen på ca 700 m^2 og grunden hertil også istandsættes.
Ved hjælp af en bevilling til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger fra Sønderjyllands Amtskommune gennemgår Haderslev Museums frilandsafdeling for tiden en gennemgribende istandsættelse.
(Haderslev Museum).

Helsingør Kommunes historiske Samling vil sidst på året blive flyttet fra de nuværende lokaler på Espergærdeskolen til nye og bedre forhold på Flynderupgård i Snekkersten.

Administrative forhold

Der er installeret telefon: (03) 634063
(Sorø Amts Museum).

Andet

Langelands Museum har anskaffet en ladcykel til afhjælpning af de daglige, mindre transportbehov.
(Langelands Museum, Rudkøbing).

Vedr. DKM's faglige orienteringsmøde på Vingstedcentret, november 1978:
For at kunne planlægge konserveringsgruppens møde bedst muligt beder vi allerede nu om forslag til indlæg og om ideer til emneområde(r), som bør behandles mere indgående.
Bemærk, at det nu hedder konserveringsgruppen og ikke som tidligere konservatorgruppen, så også ikke-konservatorer er mere end velkomne med indlæg og almindelig inspiration.
Hjælp derfor undertegnede ved så hurtigt som muligt at reagere enten pr. tlf. eller pr. brev, så vi har mulighed for at tilrettelægge et par givtige dage.

Jørgen Vinter, NM's konserveringsanstalt, Brede, 2800 Lyngby. Tlf. (02) 85 34 75

Birgit Runge Kristoffersen, Kulturhistorisk Museum, 8900 Randers. Tlf. (06) 42 86 55

MEDDELELSER FRA DANMARKS MUSEER

Ansættelser, afskedigelser, orlov

1.7.78 fratrådte kommuneantikvar Arne Meyling som leder af Helsingør Kommunes historiske samling i Espergærde efter 4o års arbejde. Ritta Holm Hansen leder museet og forestår foranstaltninger i forbindelse med flytning af samlingerne til Flynderupgård senere på året.
(Helsingør kommunes historiske Samling,Espergærde).

Mag.art. Anders Rehde Nielsen er pr. 1.5.78 tiltrådt som museumsinspektør ved Kaleko Mølle og Den gamle Gård i Fåborg. Foruden den daglige ledelse af de to museer er han konsulent for folkemindesamlingerne og det byhistoriske arkiv i Fåborg kommune
(Kaleko Mølle og Den gamle Gård, Fåborg)

Pr. 1.7.78 er Ole Poulsen tilknyttet museet under revalideringen som museumsassistent. I sommermånederne har tre ungdomsarbejdsløse været tilknyttet museet som piccoliner betalt af Grenå og Nørre Djurs kommuner. I efteråret vil 4 ungdomsarbejdsløse være tilknyttet museet for at bistå med oprydningsarbejde o.l.
(Djurslands Museum, Grenå)

Museumsassistent Erik Dannesboe, der har været på Handels- og Søfartsmuseet siden nytår 1971, overtog i maj 1978 en stilling som velfærdssekretær i Handelsflådens Velfærdsråd. Han blev afløst af Morten Kjærø den 15. maj.
(Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Helsingør).

Chefkonservator Steen Bjarnhof er pr. 1.6.78 fratrådt sin stilling på Statens Museum for Kunst for at blive rektor på Konservatorskolen.
I hans sted er Henrik Bjerre udnævnt til chefkonservator pr. 1.8.1978.
Museumsbetjent Elo Bergh er pr. 15.7.78 fratrådt sin stilling på Kunstmuseet for at blive vagtmester på Davids Samling.
(Statens Museum for Kunst, København).

Mag.art. Mette Moltesen er pr. 1.7.78 ansat som inspektør ved Ny Carlsberg Glyptoteks antike samling
(Ny Carlsberg Glyptotek, København).

De to museumsinspektører ved Køge Museum er med Køge Museums bestyrelse og Statens Museumsnævns billigelse blevet enige om at bytte stilling, således at Helge Nielsen, mag.art. i forhistorisk arkæologi har overtaget den administrative ledelse og Gerd Neubert, mag.art. i europæisk etnologi er blevet 2. museumsinspektør. Skiftet gælder fra 1. juli 1978.
(Køge Museum).

Museumspædagog ved Morslands historiske Museum, lærer ved Nykøbing Mors Folke- og Realskole Bo Pedersen er ansat i skoleåret 1978-79 med 13 timer til museumsarbejde
(Morslands historiske Museum, Nykøbing Mors)

15. maj 1978 skiftede Naturhistorisk Museum, Århus, direktør. Professor, dr.phil. H.M. Thamdrup fratrådte på grund af alder efter mere end 40 års tilknytning til museet. Som ny museumsdirektør tiltrådte dr.phil. Anders Holm Joensen.
(Naturhistorisk Museum, Århus).

Maler Ebbe Bertelsen er fra 1.juni 1978 ansat som forvalter.
1. september tiltræder Erna Madsen stillingen som sekretær/bogholder.
(Den Antikvariske Samling, Ribe).

Bestyrelseshverv

Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, har for perioden 14.6.78 - 13.6.82 beskikket museumsdirektør, dr.phil. Povl Eller som medlem af Ledreborgfondens bestyrelse.
(Frederiksborgmuseet, Hillerød).

Adjunkt, cand.mag. Hans Staunstrup er ved generalforsamlingen i juni 1978 indtrådt i bestyrelsen for Ribe Kunstforening i stedet for Hans Bitsch-Larsen.
(Ribe Kunstmuseum).

Møder, rejser m.v.

I dagene 14.-19. august 1978 har Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings videnskabelige personale deltaget i Nordisk Numismatisk Forskerkursus, som iår afholdtes på Hässelby Slott, Stockholm. Kurset afholdes i Nordisk Kulturfonds regi.
(Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, København).

Geoffrey Bibby og Karen Frifelt deltog 10-12. juli i Seminar for Arabian Studies i London, sidstnævnte med foredraget The Umm an-Nar and Jemdet Nasr of Oman, a summary after the latest investigations.
(Forhistorisk Museum og institutter, Moesgård).